

GLB Studiereis Brussel 2023

Programma GLB Studiereis Brussel 2023

Donderdag 28 september: beleidsuitvoering -en ontwikkeling

13.30 uur Presentaties door:

[DG Agri](#): Fiona Merkl, Programme manager – EU policies

[EU CAP Network](#):

- EU CAP Network activities – Tommaso Codazzi
- CAP Implementation Contact Point activities – Eirini Litina and Dana Freshley
- EIP-Agri Facility Point activities – Sergiu Didicescu

[Permanente vertegenwoordiging LNV](#): Carla Boonstra

[DG Agri](#): Gijs Schilthuis, Head of Unit Policy Perspectives

15.00 uur Pauze

15.15 uur Groepsdiscussies CAP>'27

16.30 uur [Journalistieke masterclass Brussel door Brusselse Nieuwe.](#)

18.00 uur Einde - eigen invulling van de avond

Vrijdag 29 september: belangenbehartiging

8.45 uur Ontvangst

9.00 uur Presentaties door:

[Huis Nederlandse Provincies](#): Rob van Eijkereen, Coördinator & Head of office en Luc Haverkamp, voorzitter landbouw werkgroep

[European Council of Young Farmers](#): Aalt van Middendorp, policy officer

[European Environmental Bureau](#): Célia Nyssen, Senior Policy Officer

[Unie van Waterschappen](#): Luc Kronenberg

10.45 uur Pauze

11.00 uur World Café gesprekken

12.30 Lunch

13.15 Introductie Horizon Europe

Programma - Suraj Jamge (RVO)

13.30 Wrap-up van de dag

14.00 Einde

HUIS VAN DE **NEDERLANDSE**
PROVINCIES

Programma GLB Studiereis Brussel 2023

Donderdag 28 september: beleidsuitvoering -en ontwikkeling

13.30 uur

Presentaties

[DG Agri](#): Fiona Merkl, Programme manager – EU policies

[EU CAP Network](#):

- EU CAP Network activities – Tommaso Codazzi
- CAP Implementation Contact Point activities – Eirini Litina and Dana Freshley
- EIP-Agri Facility Point activities – Sergiu Didicescu

[Permanente vertegenwoordiging LNV](#): Carla Boonstra

[DG Agri](#): Gijs Schilthuis, Head of Unit Policy Perspectives

15.00 uur Pauze

15.15 uur Groepsdiscussies CAP>'27

16.30 uur Rondleiding in EU kwartier: [journalistieke masterclass Brussel door Brusselse Nieuwe](#).

18.00 uur Einde - eigen invulling van de avond

Mededelingen

- Dit is een informele bijeenkomst, met chatham-house-rules
  - het is de deelnemers vrij om de ontvangen informatie te gebruiken, maar mogen noch de identiteit noch de affiliatie van de spreker(s), noch die van andere deelnemers worden onthuld.
- Delen dat je hier bent? Graag!
- **Socials: #GLBBrusselBezoek**
- Journalistieke masterclass eindigt 18:00 bij Place Luxembourg
  - Ca. 20 minuten lopen naar CAP Network. Open tot 18:30 uur!

Slimme, veerkrachtige landbouw

Milieu, biodiversiteit en klimaat

Brede plattelandontwikkeling

1. Leefbaar landbouwincome en voedselzekerheid

2. Marktgerichtheid en concurrentie vermogen

3. Positie van de landbouwers in de waardeketen

4. Klimaatverandering duurzame energie

5. Duurzame ontwikkeling en beheer hulpbronnen

6. Beschermen van de biodiversiteit

7. Jonge landbouwers en leefbaar platteland

8. Ontwikkeling in plattlandsgebieden

9. Maatschappelijke verwachting voedsel & gezondheid

10. Moderniseren kennis en innovatie

EU, commissie, CAP Network, EIP, ...

A. Programmeren

- Signaleren en agenderen van knelpunten in uitvoering, achterblijven resultaten of impact
- Proactief voorstellen doen voor bijsturing programma (doelen, snelheid uitvoering en/of inhoud interventies, verdeling euro's)
- Organiseren overleg met coördinatoren (pijler 1 en 2, voorbereiden aanpassingen en besluiten).

Secretaris

Communicatie

B. Monitoring en evaluatie

C. Netwerk

- Regie voeren op monitoring, duiding van uitkomsten
- Verdiepen monitoring en managen informatiearchitectuur NSP (CIO functie) i.s.r RVO en BIJ12 en andere partijen (o.a. Regie-organisatie gebiedsgericht werken)
- Halfjaarlijkse voortgangsrapportage op doelbereik, resultaten én financiële uitputting

- Netwerken faciliteren – verbinding praktijk (WERKPLAATS)
- Onderwerpen agenderen vanuit de inhoud van het programma
- Successen en knelpunten in de uitvoering in beeld
- Informatie over doelbereik en effecten
- Benutten van het veld voor de eigenaren van regelingen

Leefbaarheid en sociaaleconomische ontwikkeling van het platteland

Hoe kan het GLB bijdragen aan het versterken van leefbaarheid en sociaaleconomische ontwikkeling van het platteland?

De landbouw en het platteland staan voor gigantische opgaven: klimaat, energie, stikstof, natuur, water, wonen, etc. Op al deze thema's is sprake van een transitie. Hoe behouden we, in deze context, perspectief voor de landbouw en houden we het platteland leefbaar? Je bent dagelijks bij deze prangende vragen betrokken. Hoe kan het GLB bijdragen aan de leefbaarheid en sociaaleconomische ontwikkeling van het platteland? Dit is het thema van de tweede Werkplaats. De Regieorganisatie GLB, Stichting Stimuland, de Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen (LVKK) en LEADER Netwerk Nederland (LNN) organiseren deze Werkplaats.

Waarom deze Werkplaats?

Een toekomstbestendig en vitaal platteland met een duurzame en rendabele landbouw is essentieel voor de leefbaarheid in (dorps)gemeenschappen. De ambities en plannen voor klimaat, energie, stikstof, natuur, water, wonen, in combinatie met vergrijzing, ontgroening en terugloop van voorzieningen (scholen, vervoer, zorg) hebben enorm effect op agrariërs en andere bewoners van het platteland. Wat zijn de gevolgen hiervan voor de regionale economie, het behouden van noodzakelijke voorzieningen en de sociale samenhang in deze dorpen? En wat betekent dit voor de kwaliteit van de woonomgeving en fysieke omgeving? Welke instrumenten zijn er binnen het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) beschikbaar, die bijdragen aan de leefbaarheid en sociaaleconomische ontwikkeling van het platteland? En hoe zet je deze gericht in omtrent de verschillende maatschappelijke opgaven die er zijn? En hoe ondersteunen we al die dorpsbewoners die zelf al initiatieven nemen om de leefbaarheid in hun dorp te versterken? Deze belangrijke vragen komen onder andere op deze Werkplaats aan de orde.

Voor wie is de Werkplaats bedoeld?

Werkplaatsen zijn erop gericht van elkaar te leren en samen verder te komen, ervaringen uit te wisselen en je eigen netwerk te verstevigen. Ze zijn laagdrempelig, concreet en bedoeld om handvatten te bieden voor de praktijk om de transitie naar een toekomstbestendige landbouw en vitaal platteland te stimuleren vanuit de doelen van het GLB. De Werkplaats is voor de landbouwsector, gebruikers van het platteland, organisaties en overheden, adviseurs, onderzoekers en andere actoren op het gebied van landbouw en plattelandontwikkeling. Werkplaatsen hebben een interactief karakter waar alle deelnemers een bijdrage aan leveren. Kortom, de handen uit mouwen op deze bijeenkomsten!

Hoe ziet het programma eruit?

De Werkplaats bestaat uit een gevarieerd programma. Zo is er een inspirerende plenaire sessie onder leiding van RTV Oost verslaggever Chantal Everaardt, met een bijdrage van Ellen Nauta, de voorzitter van het samenwerkingsverband van grote plattelandsgemeenten P10 en tevens burgemeester van plattelandsgemeente Hof van Twente. Aansluitend ga je werkbanken bezoeken waar we vraagstukken behandelen als generatievernieuwing, de rol van collectieven op het platteland, de kracht van bottom-up werkwijze van LEADER, leefbaarheid in dorpen en de rol van (onafhankelijke) adviseurs. Ook is het mogelijk om deel te nemen aan een veldbezoek. Gedurende de dag is er een marktplein (een minibeurs) waar standhouders aanwezig zijn die actief zijn op het platteland en verbonden zijn aan het GLB. De dag wordt plenair afgesloten met een netwerkborel. Het is een dag die je echt niet mag missen!

Wil je een impressie van de vorige Werkplaats? Bekijk hier de terugblik van de eerste [Werkplaats Netwerk Platteland](#) die op 8 juni in Hilversum heeft plaatsgevonden.

Hoe laat en waar vindt deze dag plaats?

De inloop is om 9.00 uur en de dag eindigt om 17.00 uur met een netwerkborel. De Werkplaats vindt plaats bij Buitenplaats Kameryck, Oortjespad 3, 3471 HD, Kamerik. Een bijzondere locatie in het landelijk gebied van het prachtige Groene Hart.

Vragen?

Neem contact op met Ingrid Jansen (directeur Stichting Stimuland en kwartiermaker werkplaats) of Erika Frankhuizen (coördinator netwerken). Ingrid is te bereiken via [E \[ijansen@stimuland.nl\]\(mailto:ijansen@stimuland.nl\)](mailto:ijansen@stimuland.nl) of M 06 46 60 35 92 en Erika via [E \[e.m.frankhuizen@rooib.nl\]\(mailto:e.m.frankhuizen@rooib.nl\)](mailto:e.m.frankhuizen@rooib.nl) of M 06 15 27 53 12.

Leefbaarheid en sociaaleconomische ontwikkeling van het platteland

Hoe kan het GLB bijdragen aan het versterken van leefbaarheid en sociaaleconomische ontwikkeling van het platteland?

De landbouw en het platteland staan voor gigantische opgaven: klimaat, energie, stikstof, natuur, water, wonen, etc. Op al deze thema's is sprake van een transitie. Hoe behouden we, in deze context, perspectief voor de landbouw en houden we het platteland leefbaar? Je bent dagelijks bij deze prangende vragen betrokken. Hoe kan het GLB bijdragen aan de leefbaarheid en sociaaleconomische ontwikkeling van het platteland? Dit is het thema van de tweede Werkplaats. De Regieorganisatie GLB, Stichting Stimuland, de Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen (LVKK) en LEADER Netwerk Nederland (LNN) organiseren deze Werkplaats.

Waarom deze Werkplaats?

Een toekomstbestendig en vitaal platteland met een duurzame en rendabele landbouw is essentieel voor de leefbaarheid in (dorps)gemeenschappen. De ambities en plannen voor klimaat, energie, stikstof, natuur, water, wonen, in combinatie met vergrijzing, ontgroening en terugloop van voorzieningen (scholen, vervoer, zorg) hebben enorm effect op agrariërs en andere bewoners van het platteland. Wat zijn de gevolgen hiervan voor de regionale economie, het behouden van noodzakelijke voorzieningen en de sociale samenhang in deze dorpen? En wat betekent dit voor de kwaliteit van de woonomgeving en fysieke omgeving? Welke instrumenten zijn er binnen het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) beschikbaar, die bijdragen aan de leefbaarheid en sociaaleconomische ontwikkeling van het platteland? En hoe zet je deze gericht in omtrent de verschillende maatschappelijke opgaven die er zijn? En hoe ondersteunen we al die dorpsbewoners die zelf al initiatieven nemen om de leefbaarheid in hun dorp te versterken? Deze belangrijke vragen komen onder andere op deze Werkplaats aan de orde.

Hoe ziet het programma eruit?

De Werkplaats bestaat uit een gevarieerd programma. Zo is er een inspirerende plenaire sessie onder leiding van RTV Oost verslaggever Chantal Everaardt, met een bijdrage van Ellen Nauta, de voorzitter van het samenwerkingsverband van grote plattelandsgemeenten P10 en tevens burgemeester van plattelandsgemeente Hof van Twente. Aansluitend ga je werkbanken bezoeken waar we vraagstukken behandelen als generatievernieuwing, de rol van collectieven op het platteland, de kracht van bottom-up werkwijze van LEADER, leefbaarheid in dorpen en de rol van (onafhankelijke) adviseurs. Ook is het mogelijk om deel te nemen aan een veldbezoek. Gedurende de dag is er een marktplein (een minibeurs) waar standhouders aanwezig zijn die actief zijn op het platteland en verbonden zijn aan het GLB. De dag wordt plenair afgesloten met een netwerkborel. Het is een dag die je echt niet mag missen!

Wil je een impressie van de vorige Werkplaats? Bekijk hier de terugblik van de eerste [Werkplaats Netwerk Platteland](#) die op 8 juni in Hilversum heeft plaatsgevonden.

Het GLB-Plan – Waar staan we vandaag?

Fiona Merkl, AGRI D.4

28 September 2023

Agenda

- Wat is het GLB-Plan vandaag (ook in vergelijking met POPIII)?
- Waarmee zijn wij op dit moment bezig?
- Wat zijn specifieke eigenschappen van de landbouw/het GLB in Nederland?

Wat is het GLB-Plan vandaag (ook in vergelijking met POPIII)?

- 1 Plan voor directe betalingen, sectorale steun en plattelandsontwikkeling
- 10 doelen: economie, milieu, sociale vragen, innovatie/kennis
- Strategische aanpak gebaseerd op noden-analyse en SWOT
- Hoge ambitie: “no backsliding”, Green Deal (bv. nieuw: ecoregelingen)
- Resultaatgericht: sturen met indicatoren

Waarmee zijn wij op dit moment bezig?

- GLB-Plan wijzigingen
- Implementatie begeleiden
- Vooruit kijken

Informele gesprekken

Monitoringcomité

Indiening

Analyse

Consultaties binnen
AGRI/andere DGs

Observatiebrief

Gesprekken met lidstaat

Consultaties binnen
AGRI/andere DGs

Goedkeuringsprocedure

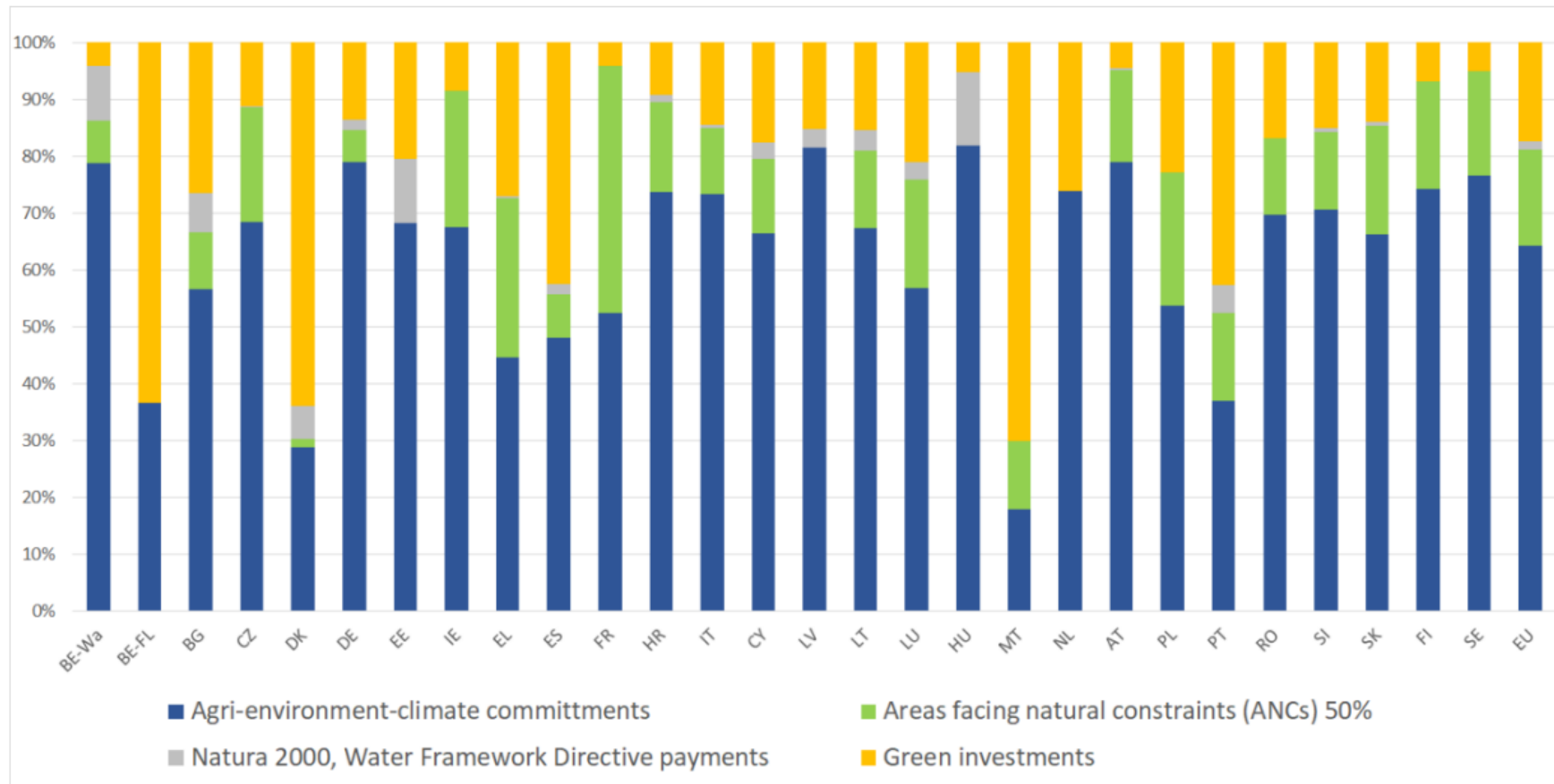
Wat zijn specifieke eigenschappen van de landbouw/het GLB in Nederland?

- Kleine oppervlakte, maar grote productie -> intensieve landbouw
- Grote milieuvraagstukken: Stikstof, biodiversiteit, waterkwaliteit... en urgentie een oplossing te moeten vinden
- Impact op politiek/maatschappelijk niveau
- Aanpak: samenwerking

Wat zijn specifieke eigenschappen van de landbouw/het GLB in Nederland?

Figure 48: Distribution of planned rural development spending on the environment, climate and animal welfare considering the categories for the required minimum allocation (EAFRD, 2023-2027)

Verdere informatie: [approved-28-cap-strategic-plans-2023-27.pdf](https://ec.europa.eu/eafrd/sites/default/files/2023-07/2023-27-approved-28-cap-strategic-plans-2023-27.pdf) (europa.eu)

Conclusie

- Het huidige GLB: 1 Plan, gebaseerd op de noden van de lidstaat, hoge milieu-ambitie
- Op dit moment: wijzigingen, implementatie
- Specifiek voor NL: intensieve landbouw/hoge milieudruk; samenwerking

Hartelijk dank!

© European Union 2023

Unless otherwise noted the reuse of this presentation is authorised under the [CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) license. For any use or reproduction of elements that are not owned by the EU, permission may need to be sought directly from the respective right holders.

Slide 5, photo source: [File:Grutto opzij gezien, foto Fred Vloo.jpg - Wikimedia Commons](#)

EU CAP Network Activities

Tommaso Codazzi

28 September 2023

Funded by
the European Union

EU CAP Network – how does it work?

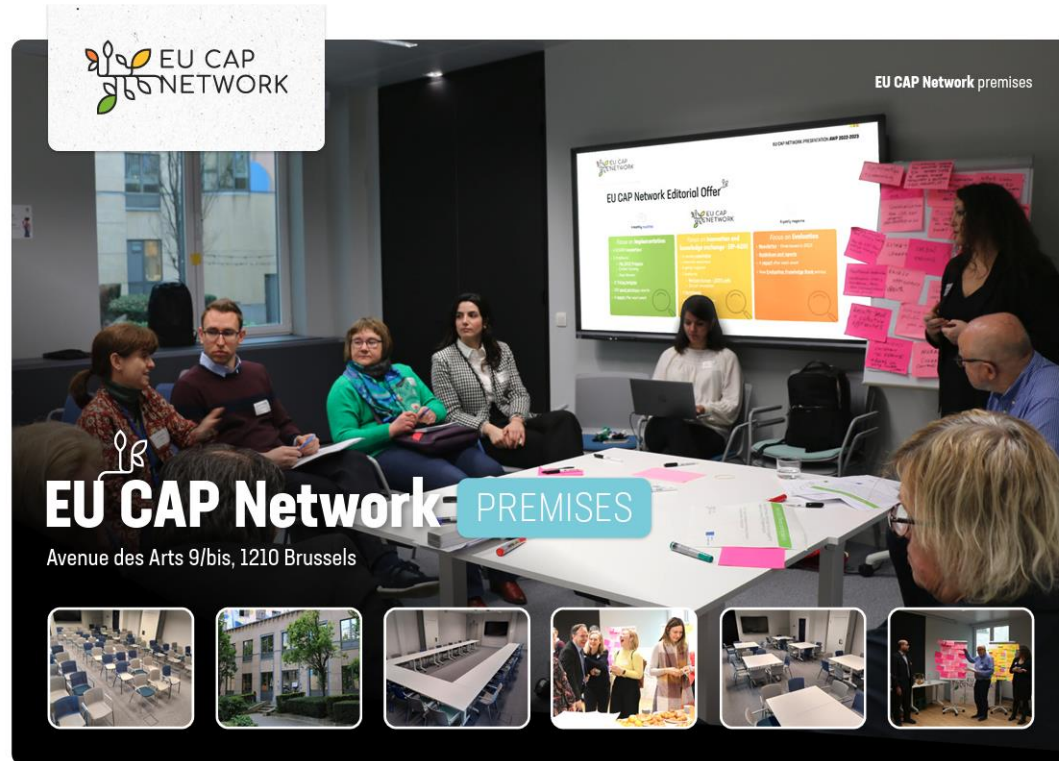

1st edition of the EU CAP Network Magazine

EU CAP Network Premises

Premises Booklet available!

- > A space for stakeholders to network
- > Up to 5 fully-equipped meeting rooms
- > Desks for visiting experts
- > Requests to use the premises should be addressed to contact@eucapnetwork.eu and approved by DG AGRI

Annual Work Programme for 2023-2024

- It includes important information on
  - Governance meetings
  - Foreseen activities for each CAP General Objective
  - Scheduled Events
  - How to be informed about our activities
- The AWP will be regularly updated

Find out more on
our activities here!

EU CAP Network Website

- Still in transition
- A new National Networks directory is being developed
  - Including a page for each country
  - We will soon be in touch!

Name	Status
Publications database	Already Available! Read our publications here .
Good Practices database	Already Available! 50 reports are published on a quarterly basis. Find out more about Good Practice here .
Catalogue of CAP interventions	Available on the EC website at this link .
LAG directory	Being transitioned. The most updated version may be consulted here .
Operational Groups database	Being transitioned. The most updated version may be consulted here .
Multi-actor projects database	Being transitioned. The most updated version may be consulted here .
Funding opportunities database	Being transitioned.
Evaluation Knowledge Bank	Being transitioned. The most updated version may be consulted here .

YOU ARE THE NETWORK, BE AN ACTIVE PART OF IT

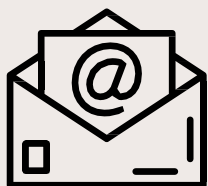
STEP 1

Follow the EU CAP Network

Subscribe to our newsletters

STEP 2

- › Be featured in our newsletter
- › Share projects
- › Shape our thematic work

STEP 3

Get in touch with our teams supporting:

CAP Implementation

Innovation & Knowledge exchange | EIP-AGRI

CAP Evaluation

Should you have any doubts on where you can send us your input, please send an email to contact@eucapnetwork.eu

CAP Implementation Contact Point Activities

Eirini Litina and Dana Freshley

28 September 2023

#EUCAPNetwork

CAP Implementation Contact Point

Supports and **coordinates** networking activities relating to the design and implementation of the CAP's strategic plans.

1. **Connects people** from across Europe.
2. Helps to **develop knowledge**.
3. **Shares outcomes** of our work with a broad audience.

CAP Implementation Contact Point

What do we do...?

Networking

**Thematic work
and Policy
analysis**

**Publications and
Good practices**

Networking events

- National Networks Meetings

- Workshop on Durability of Investments

- Workshop on LEADER and Multi-funded CLLD

- Farm to Fork Forum

Governance events

- EU CAP Network's Assembly
  - 6 March 2023
- LEADER and territorial development Subgroup
  - 25 April 2023
- CAP Strategic Plans Subgroup
  - 24 May 2023
- EU CAP Network's Steering Group
  - 10 October 2023

ARIA 2023

- We received 92 good practice project entries from 20 Member States
- A very diverse mixture of useful and inspiring projects
- We have just selected the 24 shortlisted projects!
- The popular vote will open in early November
- The award ceremony will take place on 4 December in Brussels.

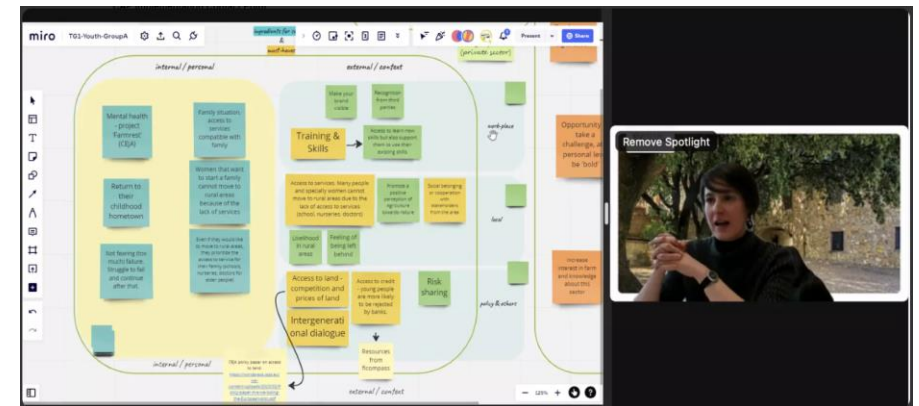
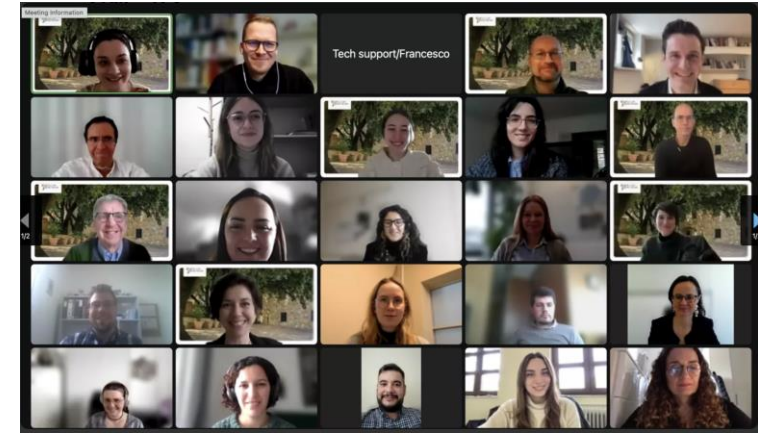

Thematic Work

- **Thematic Groups**
- Bring together interested experts to exchange ideas, knowledge and thinking on priority topics related to the CAP.
- Up to five per year, selecting members from a public expression of interest.
- Stakeholder-driven

Thematic Work

Ongoing Thematic Groups

CAP Strategic Plans: Monitoring Committees

An opportunity to discuss innovative approaches for setting up and operating Monitoring Committees, share good practices, and explore how Monitoring Committees can support the implementation of CAP Strategic Plans through networking and engagement.

Nurturing Skills for a Thriving and Sustainable Agricultural Sector

Exploring needs and opportunities for the development and update of agricultural skills.

Design and Implementation of Eco-schemes in the new CAP Strategic Plans

Reflecting on the eco-schemes currently being implemented, and sharing experiences on what is working well and where improvements might be made for coming years.

Thematic Work

Thematic Clusters

1. Communication Cluster
2. AKIS Cluster
3. Long Term Vision for Rural Areas Cluster
4. Youth Cluster
5. Smart Cluster
6. Eco-schemes Cluster
7. Evaluation Cluster
8. Regional antenna Cluster

Publications and Good practices

- EU CAP Network monthly newsletter
- 4 LEADER newsletters
- 12 Policy Insights
- 200 good practices
- A report after each event

- **New** EU CAP Network magazine
- 3 **new** projects brochures (RIA 2022, Carbon Farming, Rural Women)

CAPI CP and Dutch National Network

How do we engage with the Dutch National Network?

We engage with the Dutch National Network through:

- Cluster meetings
- NN meetings
- Governance bodies
- Inviting Managing Authorities, Paying Agencies, National Network to events
- Social media

Thank you for your attention!

How to contact us?

Feel free to send any queries to **implementation@eucapnetwork.eu**

Stay Updated

- › Follow the EU CAP Network...

#EUCAPNetwork

Subscribe to our Newsletters and publications!

- › Monthly EU CAP Network newsletter
- › Quarterly LEADER newsletter

Fostering innovation and knowledge exchange

Paul Sergiu Didicescu - EIP-AGRI SF
European CAP Network
Innovation & Knowledge Exchange | EIP-AGRI

Dutch CAP Study Tour Brussels 2023
28 September 2023

Funded by
the European Union

EU CAP Network support units

STRANDS

CAP IMPLEMENTATION

INNOVATION & KNOWLEDGE EXCHANGE | EIP-AGRI

EVALUATION

SUPPORT UNITS

CAP IMPLEMENTATION CONTACT POINT

SUPPORT FACILITY INNOVATION & KNOWLEDGE EXCHANGE | EIP-AGRI

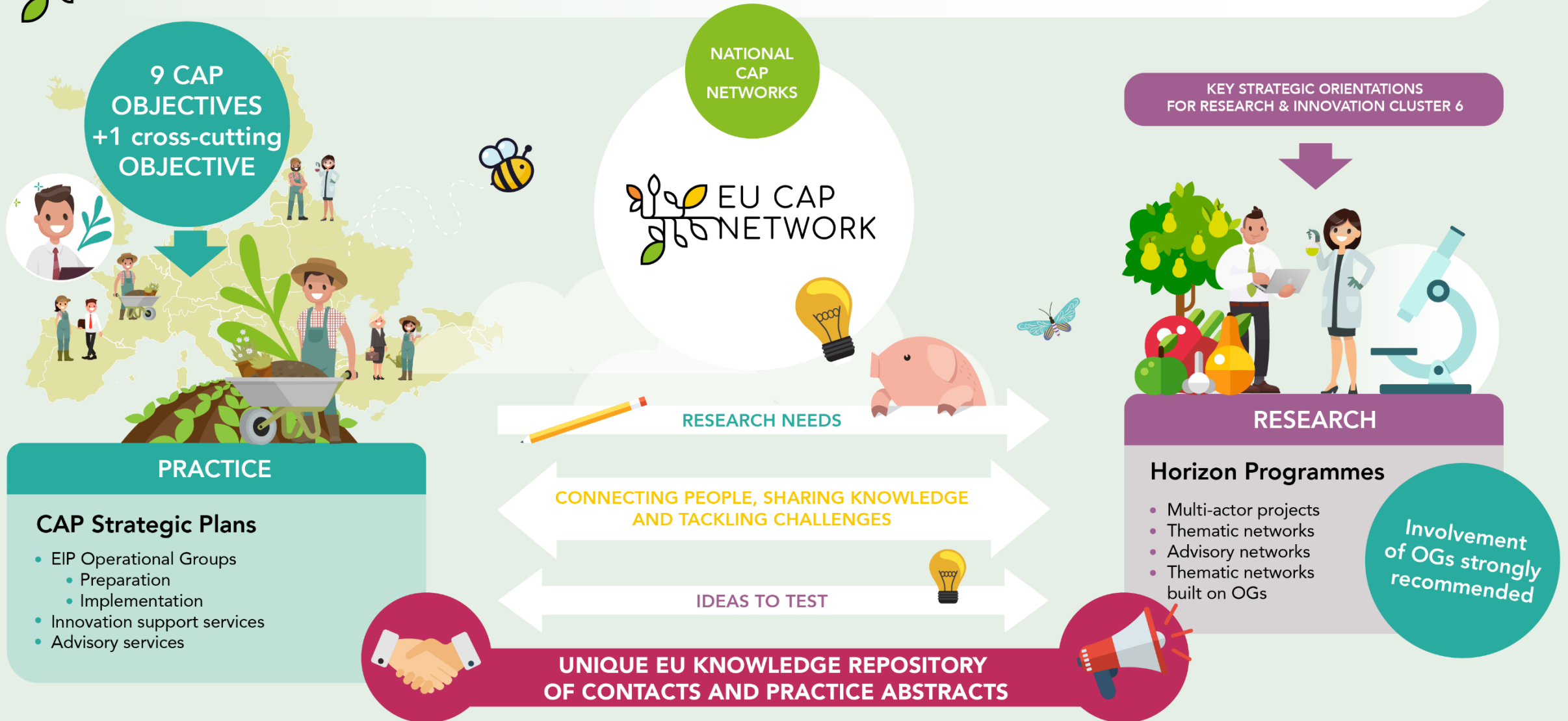
EVALUATION HELPDESK

COMMUNICATION & EVENTS SUPPORT

Coordinated annual work programmes

EIP-AGRI bridging research and practice

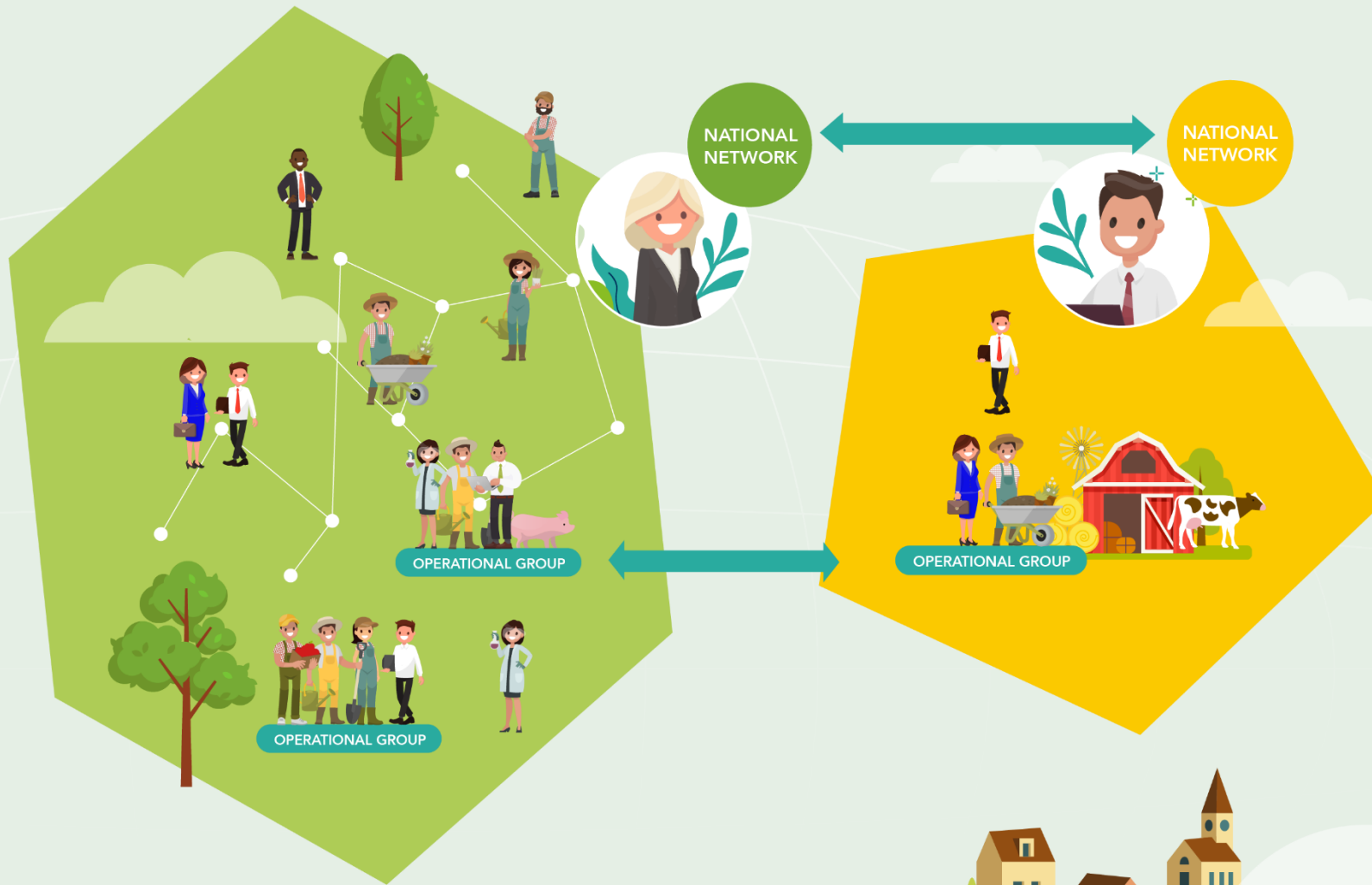

Support Facility Innovation & Knowledge exchange | EIP-AGRI: Services

sharing knowledge - tackling challenges - connecting people

Roles of National CAP Networks in AKIS fostering innovation & knowledge exchange

COUNTRY PLATFORMS: WEBSITE, DATABASE, COLLABS, PROJECTS, ...

KNOWLEDGE BUILDING & EXCHANGE

NETWORKING EVENTS

CAPACITY BUILDING

NETWORKING OPERATIONAL GROUPS

COLLABORATION WITH THE EU CAP NETWORK, NATIONAL CAP NETWORKS AND HORIZON NATIONAL CONTACT POINTS

INVOLVING, CONNECTING, AND INFORMING INNOVATION ACTORS

Communicating your innovation

Newsletter January 2022	Finding the perfect match between farmers and new entrants	Netherlands	https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/news/inspirational-ideas-finding-perfect-match-between
Thematic newsletter 2023	Awareness raising campaign on AKIS in the Netherlands	Netherlands	https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/news/inspirational-ideas-awareness-raising-campaign
Newsletter June 2023	Inspirational idea: Recycling waste from horticulture into substrates and fertilisers	Netherlands and Belgium	https://eu-cap-network.ec.europa.eu/news/recycling-waste-horticulture-substrates-and-fertilisers_en
Brochure Social innovation	'Egg-citing' collaboration between poultry and people	Netherlands	https://eu-cap-network.ec.europa.eu/sites/default/files/publications/2023-09/EUCAPNetwork_Brochure_Social-Innovation.pdf
Video	Video pesticide reduction: coming up		
Press article	Food security & climate change: climate-adaptive soil moisture management	Hoeksche Waard, Netherlands	https://eu-cap-network.ec.europa.eu/publications/press-article-food-security-climate-change-climate-adaptive-soil-moisture-management_en
Press article	Smart barn makes for happy pigs	Netherlands	https://eu-cap-network.ec.europa.eu/publications/press-article-animal-welfare_en

Communicating your innovation

EU CAP NETWORK PRESS ARTICLE
JULY 2023

Smart barn makes for happy pigs

Innovative barn infrastructure and real-time monitoring to improve animal welfare and reduce ammonia emissions

Consumers are calling for more affordable, sustainable pork which is produced in improved animal welfare systems. This was the context identified by the Dutch Operational Group 'Data driven project'. The partners have developed a pilot barn concept in which the pigs are monitored in real time using ear-tag sensors so that their surroundings can be adapted to their needs.

Frank Wind, Het Familievarken - the organisation leading the project, explains "Ensuring the pigs are happy is at the core of our project. But what makes a pig happy? Pigs love rooting, they like to build their own nest and to be in group. They are neat creatures and they like cleanliness."

This Operational Group designed a new barn concept which would be able to cater to these needs. The partners built a pilot barn for 48 sows, each providing 29 pigs to slaughter per year.

Another important part of the system is that pregnant sows are put into small groups of four, "The sows support each other, teaching their young to root, eat, and go to the toilet." Frank explains, "Pigs are naturally social creatures and are much happier living in a supportive group."

On top of these barn features, the pigs each have a digital ear-tag so that the farmers can follow their behaviour. The barn environment is based on 'a data-driven self-learning system' meaning the farmer can adjust certain elements according to the results of data collection and analysis. The ear-tags quantify the position, speed and direction of the animal inside the barn. This data is labelled with expert observations and an algorithm predicts the behaviour of the pigs in real-time. A separate system monitors the climate and other contextual data and the farmer can check animal and health information through a smartphone application. Feed, slaughter, genetic data, and energy usage is also gathered.

Funded by
the European Union

Communicating your innovation

Recycling of organic waste streams into organic fertilisers in the Netherlands

In the Dutch OG 'Circular agriculture and horticulture through recycling of organic waste streams into organic fertilisers', the aim is to develop processes to fully recycle different types of organic waste streams from agriculture and horticulture into organic fertilisers (organic potassium, biological nitrogen and organic phosphate).

Funded by
the European Union

Let's talk numbers

Dutch participants in knowledge & innovation networking events: **185** (including **39 farmers**)

Representing **4,5%** of total participants

Dutch experts have participated in **34 of the 49 Focus Groups**

15 Coordinating Experts and **Main Facilitators** of our networking activities (Focus Groups, Workshops, etc)

April 2023 Workshop: Innovative arable crop protection - using pesticides sustainably, Amsterdam, with field visits in Flevoland

Let's keep this up!

Funded by
the European Union

Thank you very much!

innovation-knowledge@eucapnetwork.eu

EIP-AGRI Support Facility

Koning Albert II laan 15
1210 Brussel
Belgium

Funded by
the European Union

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Welkom in Brussel

Regieorganisatie GLB

*Carla Boonstra, hoofd LNV-afdeling
Permanente Vertegenwoordiging van Nederland bij de EU
Brussel, 28 september 2023*

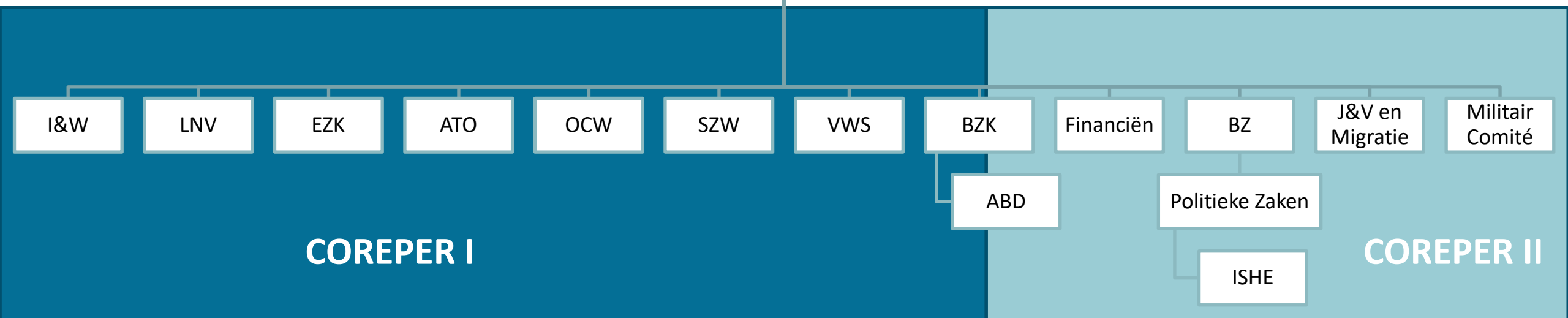
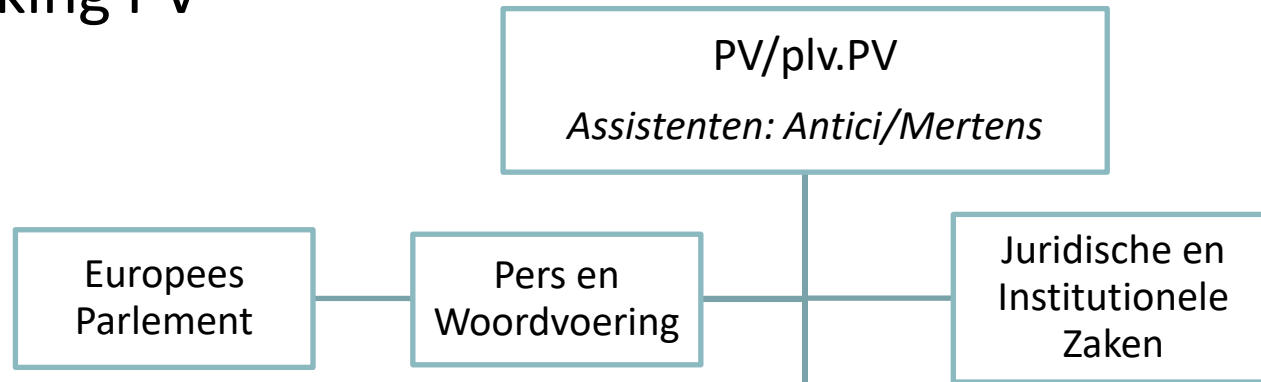
Introductie

- Landbouw Attaché Netwerk (LAN)
- **60 teams** op Nederlandse ambassades en/of consulaten in het buitenland
- **80 landen**
- Taken: Handelsbemiddeling, kennisuitwisseling, beleidsuitwisseling
- 3 PV's:
  - Voedsel- en Landbouworganisatie (FAO) van de Verenigde Naties in Rome,
  - Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) in Parijs
  - de Europese Unie in Brussel
- Brussel:
  - PVEU – LNV team (7)
  - Ambassade België (4)

Kennismaking PV

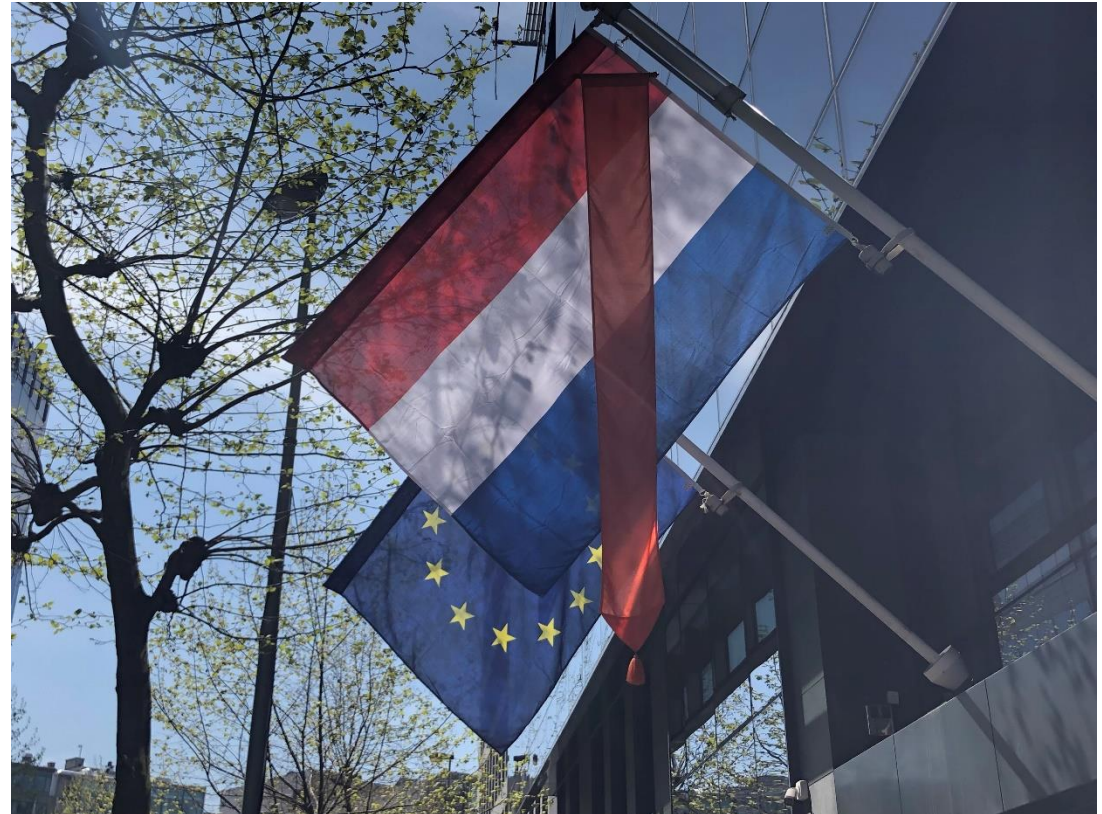

Wat doet de PVEU?

Ministeries *ondersteunen* bij, *adviseren* over en het *vertegenwoordigen* van de Nederlandse inzet in de relevante EU-dossiers

Regerakkoord Rutte IV: Het kabinet wil dat Nederland een leidende rol neemt om de EU slagvaardiger, economisch sterker, groener en veiliger te maken. Waar nodig vormt Nederland kopgroepen om tot oplossingen te komen, bijvoorbeeld op de gebieden klimaat, migratie, veiligheid, handel en het tegengaan van belastingontwijking

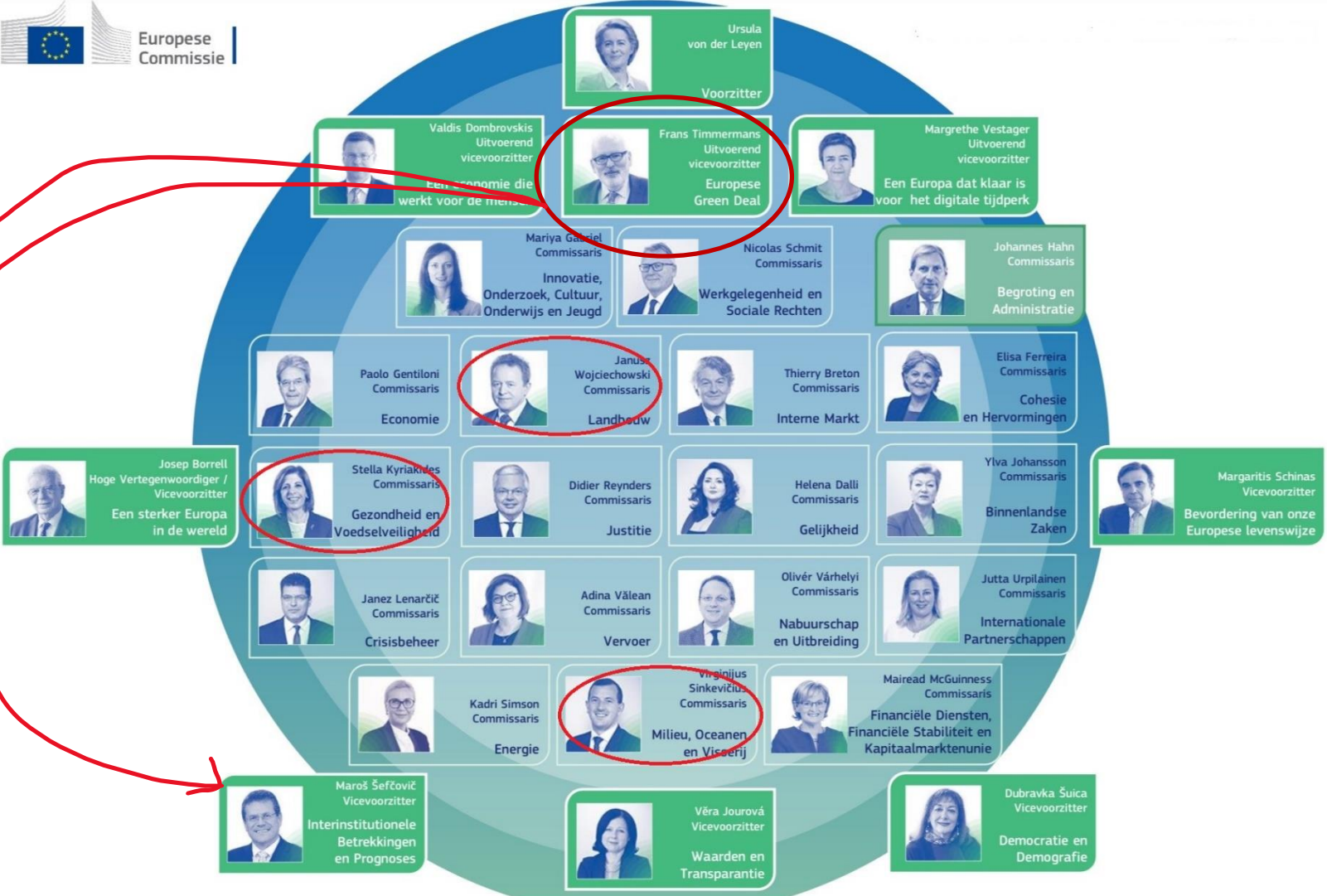
Maar... wat is Brussel?

Brussel #1: 'De Commissie'

Wopke Hoekstra
Voorgedragen kandidaatcommissaris

Europese Commissie

- ‘Het **dagelijks bestuur**’ van de EU.
- Ziet erop toe dat de taken die in de verdragen en wetgeving zijn vastgelegd, worden uitgevoerd.
- Heeft het **initiatiefrecht** voor de jaarlijkse en meerjarige programmering van de EU en voor bijna alle wetgevingshandelingen van de EU.
- Beheert de Commissie de financiële middelen van de EU.
- Ministerraad = College van Commissarissen (iedere woensdag; 1x per maand op dinsdag in ‘Straatsburg-week’)

Von Der Leyen 6 prioriteiten:

1. Een Europese Green Deal
2. Een Europa dat klaar is voor het digitale tijdperk
3. Een sterker Europa in de wereld
4. Bevordering van onze Europese levenswijze
5. Een nieuwe impuls voor Europese democratie
6. Een economie die werkt voor de mensen

Brussel #2: 'De Raad'

- Europese Raad
- Landbouw- en Visserijraad
- Milieuraad

De Raad

- Niet te verwarren met de Europese Raad = samengesteld uit de staatshoofden en regeringsleiders van de lidstaten en geeft de nodige impulsen voor de ontwikkeling van de Europese Unie en bepaalt de algemene politieke beleidslijnen en prioriteiten.
- Raad van de Europese Unie of Raad van Ministers of 'Raad' = samen met het Europees Parlement het belangrijkste besluitvormingsorgaan op het gebied van EU-wetgeving (vaak gebaseerd op voorstellen vanuit de Europese Commissie).
- Namens elke lidstaat heeft een minister of een staatssecretaris ("een vertegenwoordiger op ministerieel niveau") zitting in de Raad.
- De Raad komt in **tien** verschillende samenstellingen bijeen, alle belast met een bepaald cluster van beleidsterreinen van de EU.
- Tijdens deze bijeenkomsten, in Brussel of (in april, juni en oktober) in Luxemburg, neemt de Raad zijn beslissingen. Het is gebruikelijk dat de ministers van een aantal Raadsformaties elkaar ook informeel treffen in de lidstaat die het voorzitter van de Raad bekleedt. Tijdens dergelijke informele bijeenkomsten kunnen geen formele besluiten door de Raad worden genomen.
- Het stemmen gaat – in LNV-relevante Raden - met gekwalificeerde meerderheid.

	Agriculture and Fisheries	Competitiveness	Transport, telecommunications and energy	Education, youth, culture and sport	Employment, social policy, health and consumer affairs	Environment	Economic and financial affairs	Justice and home affairs	General affairs	Foreign affairs
Configurations	AGRI	COMPET	TTE	EYCS	EPSCO	ENV	ECOFIN	JHA	GAC	FAC
Preparatory committees	Committee of Permanent Representatives I (Coreper I)						Committee of Permanent Representatives II (Coreper II)			
	Special Committee on Agriculture (SCA)						Political and Security Committee (PSC)			
Working parties	21	13	7	5	5	2	13	18	20	34

Brussel #3: Europees Parlement

- 705 leden; worden door middel van rechtstreekse, vrije en geheime algemene verkiezingen voor een periode van vijf jaar gekozen.
- Oefent de democratische controle uit op de Europese instellingen en deelt met de Raad de wetgevende macht en de volledige begrotingsbevoegdheid

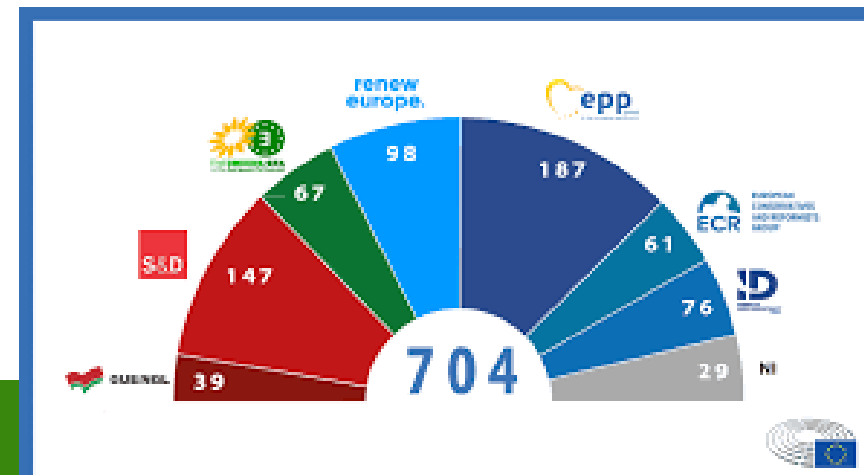

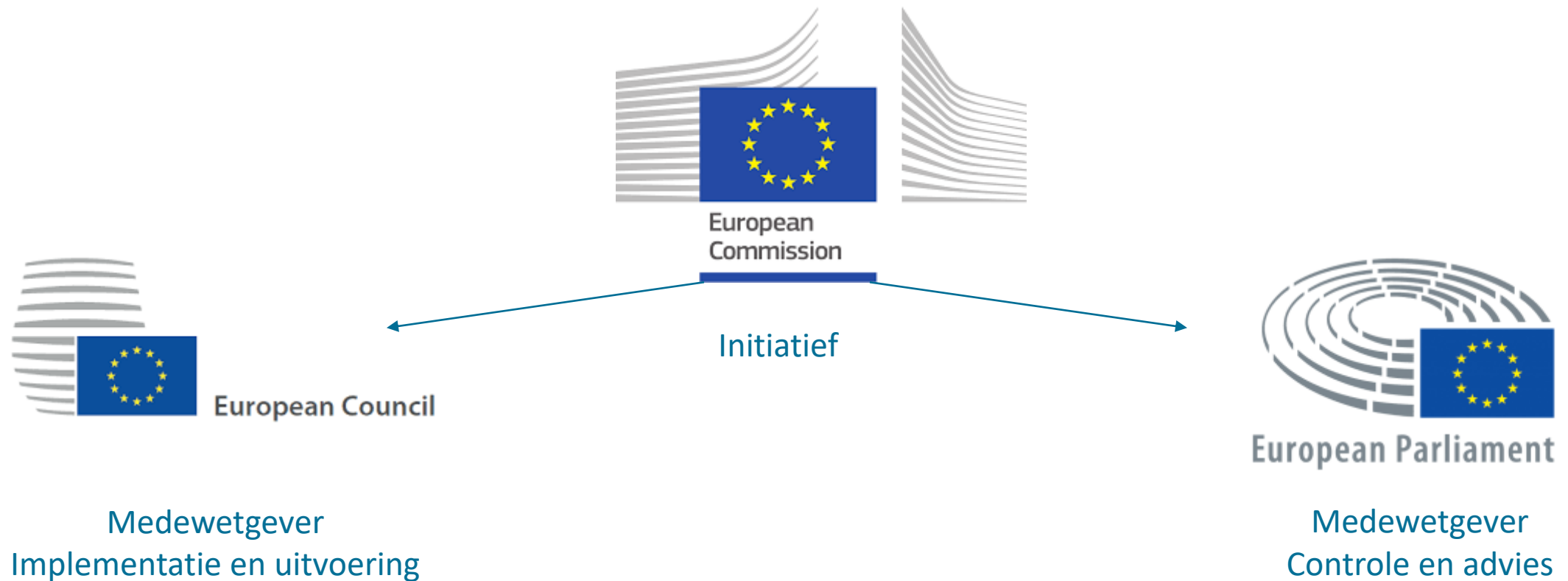
Europees Parlement

- 705 leden > NL 29
- 7 politieke fracties
  1. EPP: Fractie van de Europese Volkspartij (CDA, CU) 6
  2. S&D: Fractie van de Progressie Alliantie van Socialisten en Democraten (PvdA) 6
  3. Renew (liberalen: VVD, D66) 7
  4. Greens/EAF (Vrije Europese Alliantie: GL) 3
  5. ID: Identiteit en Democratie (PVV) 1
  6. ECR: Europese Conservatieven en Hervormers (JA21, SGP) 4
  7. GUE/NGL: de links fractie (PvdD) 1
- 28 commissies
  - AGRI: Landbouw en plattelandontwikkeling
  - PECH: Visserij
  - ENVI: Milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid
  - ANIT: Bescherming van dieren tijdens het vervoer

Wetgevingsproces

Stemmen

Meest gebruikelijk:

- *Gekwalificeerde meerderheid*
  - 55% van LS die > 65% van de EU-bevolking vertegenwoordigen

Overige vormen:

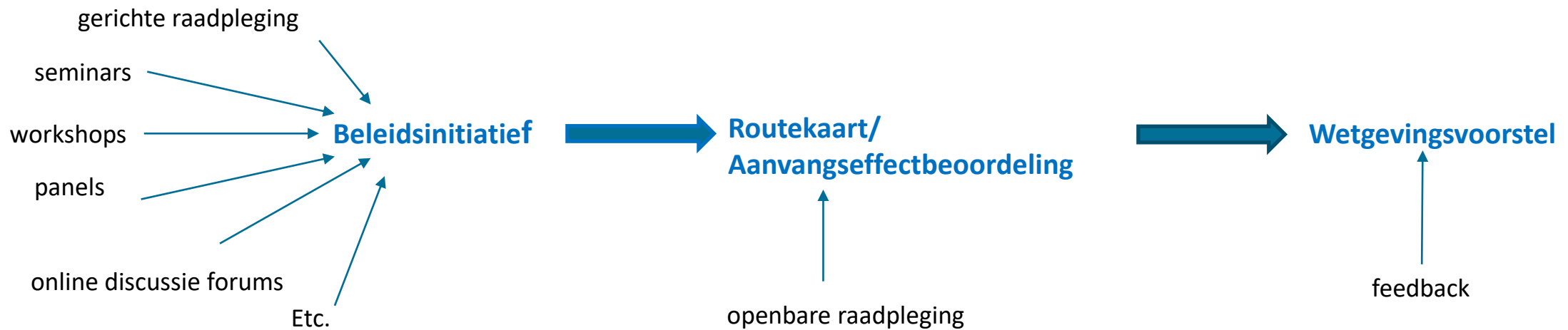
- *Gewone meerderheid* (14 lidstaten voor)
- *Eenparigheid* van stemmen (alle LS stemmen voor)

LS	%
Duitsland	18,54
Frankrijk	14,97
Italië	13,58
Spanje	10,55
Polen	8,47
Roemenië	4,31
Nederland	3,91
België	2,58
Griekenland	2,39
Tsjechië	2,35
Portugal	2,3
Zweden	2,3
Hongarije	2,18
Oostenrijk	1,98
Bulgarije	1,55
Denemarken	1,3
Finland	1,23
Slowakije	1,22
Ierland	1,11
Kroatie	0,91
Litouwen	0,62
Slovenië	0,47
Letland	0,43
Estland	0,3
Cyprus	0,2
Luxemburg	0,14
Malta	0,11

Wetgevingsproces

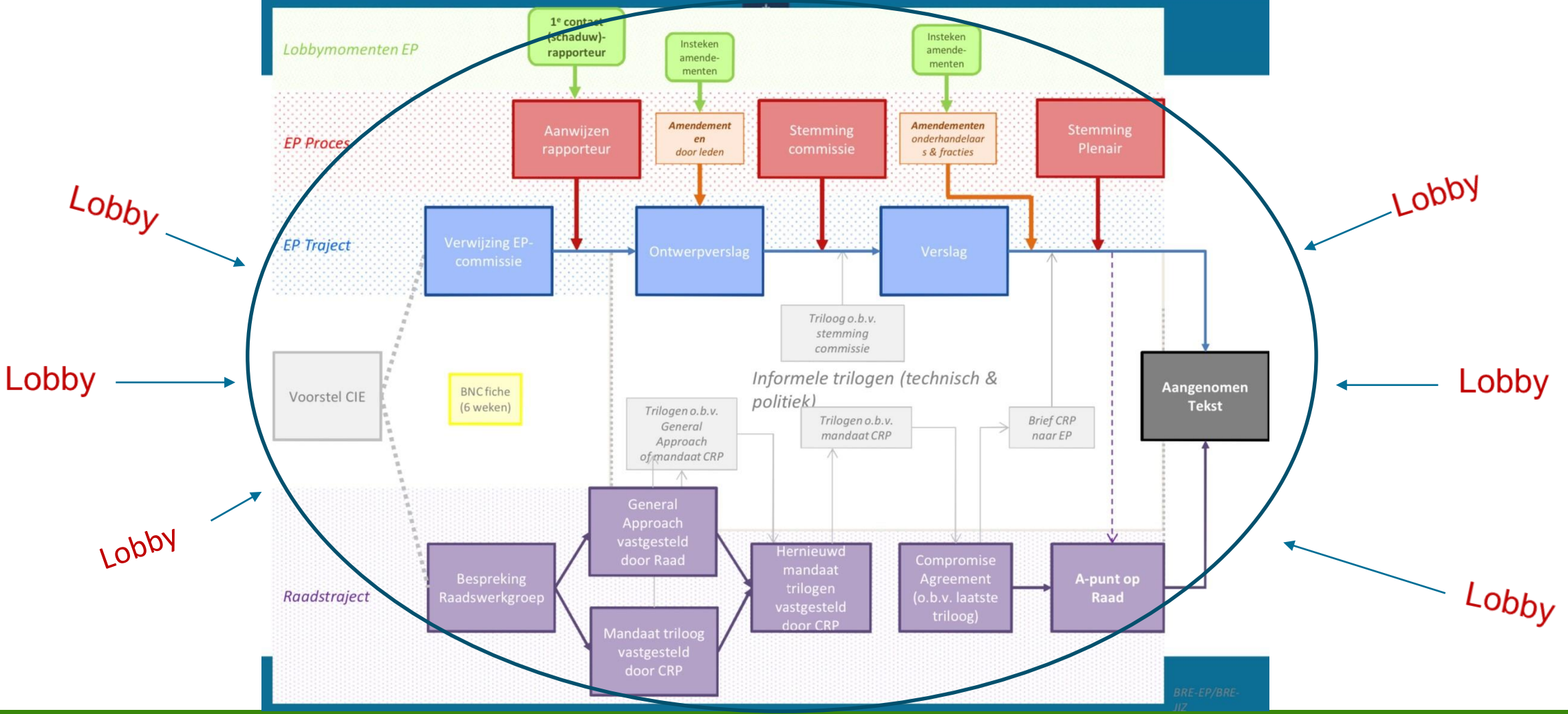
Uitgangspunt: meerjarige prioriteiten van de Europese Commissie
jaarlijkse werkprogramma's

Wetgevingsproces Europees Parlement & Raad: 1ste Lezing

Verdere verdieping

Boeken:

- Lise Witteman – Sluiproute Brussel (over lobby in Brussel)
- Peter Bootsma – Pierre Lardinois (NL Eurocommissaris voor Landbouw)
- Tijn Sadee/Bert van Slooten – Het Brusselse Moeras
- Caroline de Gruyter – Beter wordt het niet

Podcasts:

- Café Europa door Haagsch College
- Europa draait door – NPO Radio 1 (met Tim de Wit en en Arend Jan Boekestijn)

En: [Zo geweldig kan Brusselse betutteling zijn - De Correspondent](#)

Vragen?

DG Agri: Gijs Schilthuis, Head of Unit Policy Perspectives

Algemeen

- Nadenken over het nieuwe CAP programma is begonnen. Lastig, want resultaten huidig programma nog niet bekend. Moet mee in ritme van de meerjarenbegroting (mid'25); want landbouw is een hele grote post. Oók wachten ons komend jaar Europese verkiezingen, die effect hebben op de beleidsrichting. Wat zal er gaan veranderen? Werken nu aan opzetten van een strategische dialoog over de toekomst van de landbouw in de EU, zoals aangekondigd in de State of the Union. Kijken daarvoor o.a. naar proces van landbouwakkoord in NL. Dialoog rondt waarschijnlijk af in april/mei '24.

Vijf ontwikkelingen om rekening mee te houden:

- 1 Inkomenszekerheid / Resilience. Directe inkomenssteun.
  - Level playing field, middels normeren en/of beprijzen (true cost)?
- 2 Klimaat. Risico(mitigatie) en adaptatie. Zet sterk door.
- 3 Duurzaamheid. Inclusief sociale dimensie /solidariteit.
- 4 Plattelandsbeleid. Zie Ontwikkeling Long term vision on rural areas (Rural Pact).
- 5 Voedselzekerheid. Zeker i.r.t. geopolitieke ontwikkelingen (Oekraïne).

Huidig ingezette koers via doelsturing word waarschijnlijk verstevigd.

EU CAP NETWORK PRESENTATION

EU CAP Network – how does it work?

The slide features four circular icons representing different components of the network:

- Green circle:** CAP Implementation Contact Point
- Orange circle:** European Evaluation Framework for the CAP
- Yellow circle:** Support Facility for Innovation & Knowledge Exchange (IF-AGE)
- Blue circle:** Communication & Events Support

In the center, there is a graphic of the EU CAP Network logo. To the right, there is an image of the 'EU CAP Network Magazine' with the text '1st edition of the EU CAP Network Magazine' and a QR code.

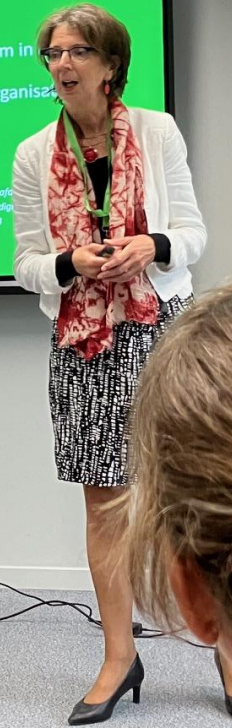

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Welkom in Regieorganisatie

Carla Bloonstra, hoofd LNV-afdeling
Permanente Vertegenwoordiging
Brussel, 28 september 2023

The slide features a background image of a modern building's steel framework.

EU CAP Network support units

The diagram shows the structure of the EU CAP Network support units:

- STRANDS:** CAP IMPLEMENTATION, INNOVATION & KNOWLEDGE EXCHANGE | EIP-AGE, EVALUATION
- SUPPORT UNITS:** CAP IMPLEMENTATION CONTACT POINT, SUPPORT FACILITY INNOVATION & KNOWLEDGE EXCHANGE | EIP-AGE, EVALUATION HELPDESK, COMMUNICATION & EVENTS SUPPORT

At the bottom, it mentions 'Coordinated annual work programmes'.

Groepsdiscussies CAP>'27

6 tafels, je nummer staat op je badge.

Tafel 1 en 2 en 4 in deze ruimte

Tafel 3 in ruimte achterin de hal

Tafel 5 en 6 in ruimte : boven, trap in de hal

Drie onderwerpen centraal:

1. Terugblik eerste half jaar NSP, i.v.m. POP
2. Welke relaties ga jij versterken?
3. Heb je ideeën voor het volgende GLB programma?

1) Terugblik eerste halfjaar NSP-GLB

- Veel hobbels in opstartfase van pijler 2. Veel ongenoegen in rol en opstelling van RVO. Weinig urgentie. Enkelen geven aan te willen switchen voor volgende NSP naar een alternatief voor RVO, wat dat is is niet duidelijk.
- Wet- en regelgeving voor meeste boeren niet altijd even duidelijk. Met andere woorden: wat verwacht de overheid van de sector?
- Samenwerking en kennisdeling tussen overheden en informatievoorziening naar boeren kan beter. Bijvoorbeeld meer duiding welk overheidsorgaan wat doet.
- Chaotisch, veel ingewikkelder dan POP.
- Rommelige governance: Functie van Gremia onduidelijk – wie doet wat en waarvoor. Schep helderheid in rollen.
- 'Klaar – maar juist ook niet klaar'
- Hoe weten de boeren nu welke subsidiemogelijkheden er zijn? Je raakt draagvlak bij de sector kwijt. Te complex, communicatie is niet duidelijk.
- Rol interventie eigenaar duidelijk maken. Wat mag je van deze eigenaar verwachten?
- Binnen PPLG veel gebiedsadviseurs zonder agrarische kennis (zorgwekkend)
- Eerlijkheid en gelijke behandeling?
- Veel hobbels in opstartfase van pijler 2. Veel ongenoegen in rol en opstelling van RVO. Weinig urgentie. Enkelen geven aan te willen switchen voor volgende NSP naar een alternatief voor RVO, wat dat is is niet duidelijk.
- Rol interventie eigenaar niet duidelijk
- Afstemming ANLb en ECO nodig om rol collectieven niet te verliezen.
- Eco was strenger in voorgaande jaren, drempelwaarde Brons hoger. Wat zullen gevolgen daarvan zijn? Hoe verhoudt het zich tot ANLb, deze kan niet tussentijds worden bijgesteld.
- Waterschappen doen niet allemaal mee – wat kan hieraan gedaan worden? In sommige provincies helemaal niet.
- Financiering zoals in NSP niet bij allen bekend, is vaak opgesteld door of tijdens mensen die niet meer werkzaam zijn bij NSP in provincie. Moeilijk om te begrijpen wat oorspronkelijke ideeën waren. Meer uitleg/ondersteuning nodig
- AKIS-EIP connectie verduidelijken. Rol voor ROGLB om EIP projecten te belichten. Meer aandacht voor nodig. Projecten op website plaatsen is niet voldoende.
- Veel klachten over RVO. Provincies hebben al veel voorbereid maar er is geen ruimte bij RVO om openstellingen te doen. Dit werk heel frustrerend en afspraken zijn moeilijk te maken met RVO (telkens weer uitstel na eerdere afspraken.)
- De administratieve lasten zijn veel te hoog. Het systeem met R'tjes is veel te complex en niet inzichtelijk. Aan welke eisen moeten de provincies nu precies voldoen?
- Positief is: voor Kennis en Innovatie zijn al 5 openstellingen (geweest).
- Innovatieve boeren moeten de ruimte krijgen. Houd ook rekening dat de meest innovatieve boeren al investeringen hebben gedaan voor het huidige GLB. Houd daar rekening mee met het toekennen van subsidies,. Vooruitstrevendheid wordt gestraft volgens sommige deelnemers.
- Veel discussie over de interventie-eigenaren. Wie betaalt ze? De provincies lijken er zelf voor op te draaien en het kost heel wat tijd.
- Daarnaast is er geen duidelijke taakomschrijving, hetgeen er ook voor zorgt dat mensen er niet graag aan beginnen.
- POP3 was simpel, nu heel complex met al die Rs
- Wat kan er überhaupt veranderen? Erretjes staan al vast?
- IPO verdeelsleutel is niet realistisch voor alle beleidsdoelen
- Te laag project-plafondbedrag voor waterschappen (eenheidsprijzen)
- Wanneer kunnen we openstellen?
- Hoe lang moet een regeling open zijn?
- Communicatie kan veel beter
- Afstemming tussen verschillende interventies: met namen ANLb en ecoregeling en groen blauwe architectuur
- Verschillende maatregelen werken langs elkaar heen: nitraatrichtlijn is niet gelijk aan maatregelen van het GLB.

2) Welke relaties ga je versterken

- Vervolg NSP
- AKIS en EIP
- LNV (dichter bij het vuur zitten, dat is nu een 'eigen clubje')
- Intern (provincie) beter zaken regelen: ook intern vaak niet duidelijk wie met wat bezig is.
  - Weten hoe de lijntjes in je eigen organisatie lopen. Zorg dat je goed geïnformeerd bent.
- Veel van wat EU CAP Network doet was me nog niet bekend, ik wil graag aangesloten blijven
- EU CAP Network
- Zie ook graag resultaten van diverse projecten (financieringen als POP/Interreg/EFRO/TKI) voor mijn gebied in samenhang

3) Ideeën voor CAP > 2027

- Vervolgstap op duurzaamheid – wat is er mogelijk?
- Vertaling van NPLG, Waterkader, etc. naar nieuwe NSP
- Doelsturing de toekomst? Of juist niet?
- N.a.v. verhaal DG Agri: integreren voedselsysteem. Hoe?
- Stimuleren van kringloopactiviteiten (als toevoeging aan eco-activiteiten bijvoorbeeld)
- Het is een groot politiek uitwisselspel;
- Waar past kringloop landbouw bij? Prominente plek geven
- Maak juridische teksten makkelijker zodat iedereen het snapt (openstellingen)
- Maak het praktisch en haalbaar
- Regelingen langer openstellen
- Gelijke behandeling
- Afkijken andere landen; waar wel simpel & succes?
- Beperk het aantal doelen/speerpunten
- Meer maatwerkmogelijkheden per gebied
- Leaderwerkwijze: EU bepaalt ‘wat’ (voedselzekerheid, klimaat, etc.) en gebied bepaalt ‘hoe’. Niet vanuit afzonderlijke interventies (en/of Rs) redeneren, maar vanuit gebieds-opgave.
- Niet te veel schotten en jaarschijven, knippen werkt in de praktijk niet goed
- Van ‘datum’ (kalender) controle naar ‘data’ controle (bewijslast is boer best bereid te leveren met nieuwe tech)

Sint-Joost-ten-Node/
Saint-Josse-ten-Noode en
Brussel/Bruxelles

28 SEP 2023

Voor iedereen die nieuws over Europa wil,
volg www.brusselsenieuwe.nl
Of neem een abonnement op een van de
nieuwsbrieven:
BrusselsPeil (elke zondag gratis) of de
landbouwnieuwsbrief met specialistisch
nieuws over de landbouw en de EU.

Bert is bereikbaar
via bert@brusselsenieuwe.nl

Programma GLB Studiereis Brussel 2023

Vrijdag 29 september: belangenbehartiging

8.45 Ontvangst

9.00 Presentaties

[Huis Nederlandse Provincies](#): Rob van Eijkeren, Coördinator & Head of office en Luc Haverkamp, voorzitter landbouw werkgroep

[European Council of Young Farmers](#): Aalt van Middendorp, policy officer

[European Environmental Bureau](#): Célia Nyssen, Senior Policy Officer

[Unie van Waterschappen](#): Luc Kronenberg,

10.45 Pauze

11.00 World Café gesprekken

12.30 Lunch

13.15 Introductie Horizon Europe Programma - Suraj Jamge (RVO)

13.30 Wrap-up van de dag

14.00 Einde

HUIS VAN DE **NEDERLANDSE**
PROVINCIES

Medegefinancierd door
de Europese Unie

Mededelingen

- Dit is een informele bijeenkomst, met chatham-house-rules
  - Het is de deelnemers vrij om de ontvangen informatie te gebruiken, maar mogen noch de identiteit noch de affiliatie van de spreker(s), noch die van andere deelnemers worden onthuld.
- Delen dat je hier bent? Graag!
- **Socials: #GLBBrusselBezoek**
- Badges graag inleveren, gebruiken we opnieuw

HUIS VAN DE **NEDERLANDSE**
PROVINCIES

Welkom in het HNP

Rob van Eijkeren, Machteld van Dijk, Luc Haverkamp, Rick Maijer & Sidony Venema
vrijdag 29 september 2023

HET HNP

Organisatie

- Vooruitgeschoven post van de provincies én het IPO in Brussel
- Binnen het HNP verschillende samenwerkingsverbanden
- Een signalerende functie en een platform voor de gezamenlijke belangenbehartiging

Waarom?

- Decentrale overheden: verantwoordelijk voor de uitvoering en handhaving van veel EU-regels en beleid
- Voorbeeld: natuurherstelwet

Doelstellingen

- Verbeteren van contacten van provincies EU-stakeholders
- Creëren van synergie voor efficiënte vertegenwoordiging
- Verstrekken van info over EU-beleid en de HNP-activiteiten
- Bijdragen tot betere kennis over het EU-integratieproces
- Verlenen van faciliteiten voor het ontvangen van bezoekers

Lange termijn

- Strategisch, lange doorlooptijden, meerjarige beleidstrajecten (+/- 5 jaar voor EU beleidsproces van agenderen, voorstel, onderhandelen, besluitvorming, implementatie en evaluatie)
- Kennis niveau: juridisch, gedetailleerd, technisch, inhoudelijk
- Netwerk: opbouwen en onderhouden
- Focus, keuzes

Prioritering

Leidend voor de gezamenlijke prioritering/dossiers van het HNP:

1. de bestuurlijke agenda's van de twaalf provincies en het IPO
2. de actuele Europese beleidsontwikkelingen in 2022 en het Commissie Werkplan (ECWP) 2022.

Verbinding met inhoud

- Goede verbinding met inhoudelijke collega's
- Doorlopende betrokkenheid
- Expertise delen met provincies, ministeries, koepels en regio's

DOSSIERS

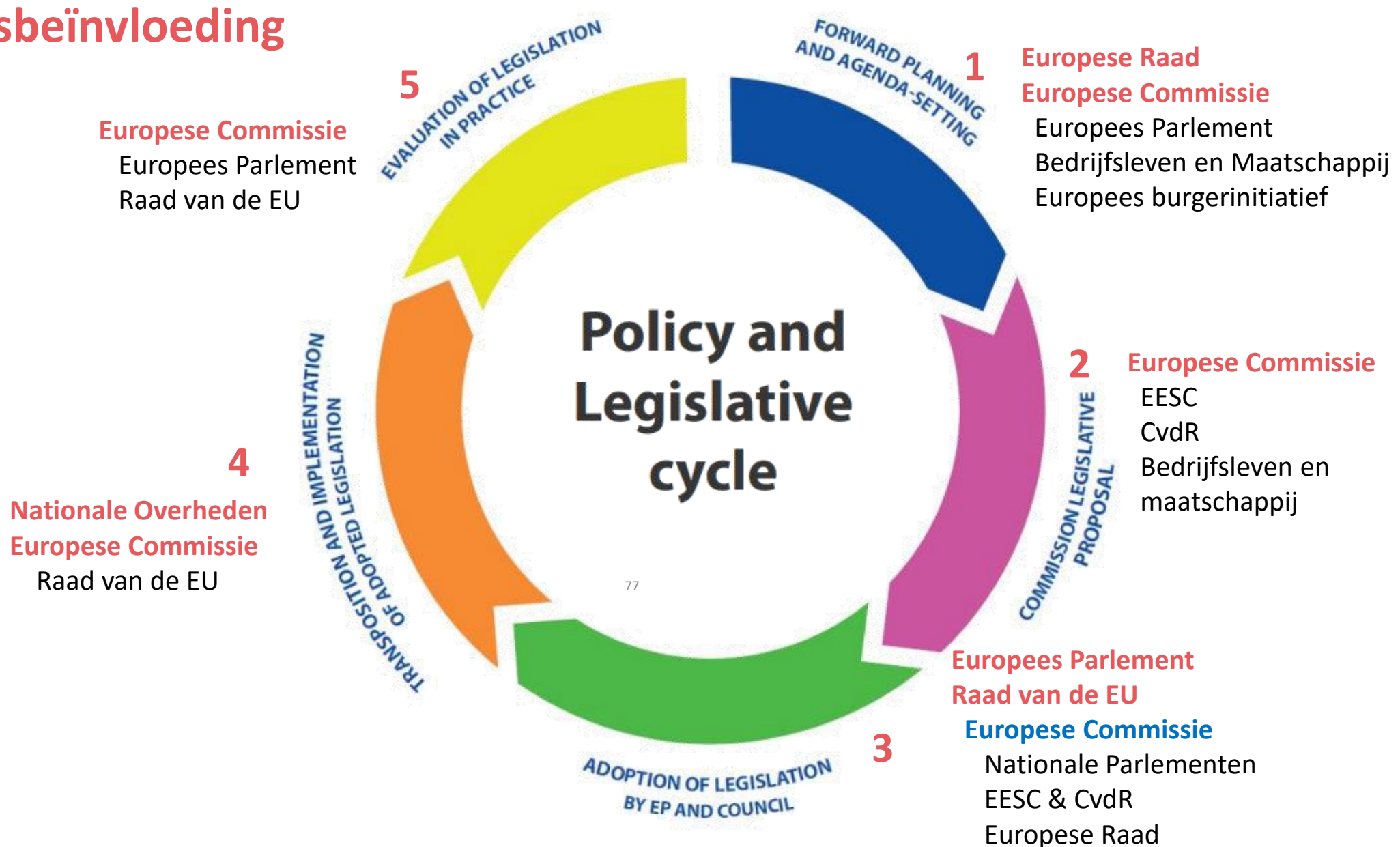
HNP-dossiers

- Klimaat & Energie
- Digitalisering
- Regionale Economie
- Agrofood
- Duurzame en Gezonde Leefomgeving
- Circulaire Economie
- Mobiliteit

Elk dossier heeft:

- een HNP-bestuurlijk dossierhouder
- een HNP-ambtelijk dossierhouder
- een HNP-werkgroep

Beleidsbeïnvloeding

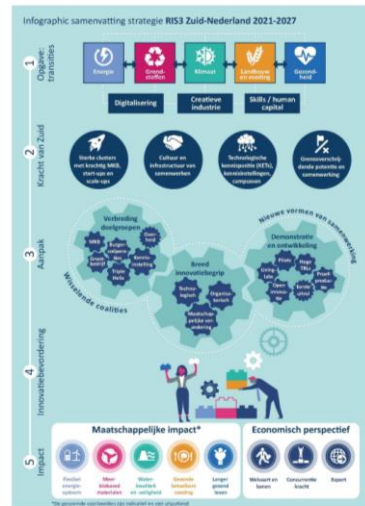
Partners & Netwerken

European Committee
of the Regions

European
Commission

European Parliament

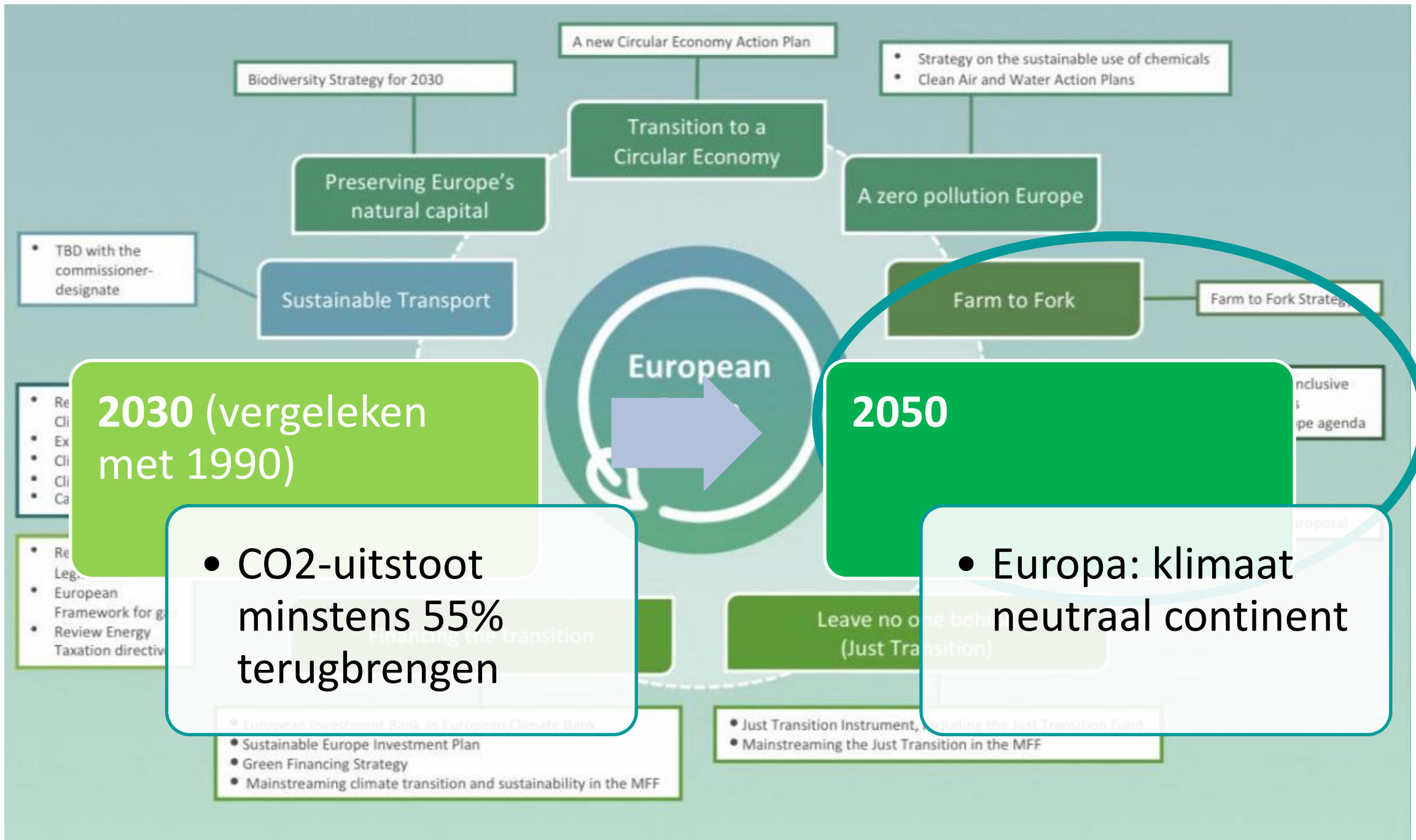

HUIS VAN DE **NEDERLANDSE**
PROVINCIES

HUIS VAN DE **NEDERLANDSE**
PROVINCIES

Dossier Agrofood

2030 (vergeleken met 1990)

- CO2-uitstoot minstens 55% terugbrengen

2050

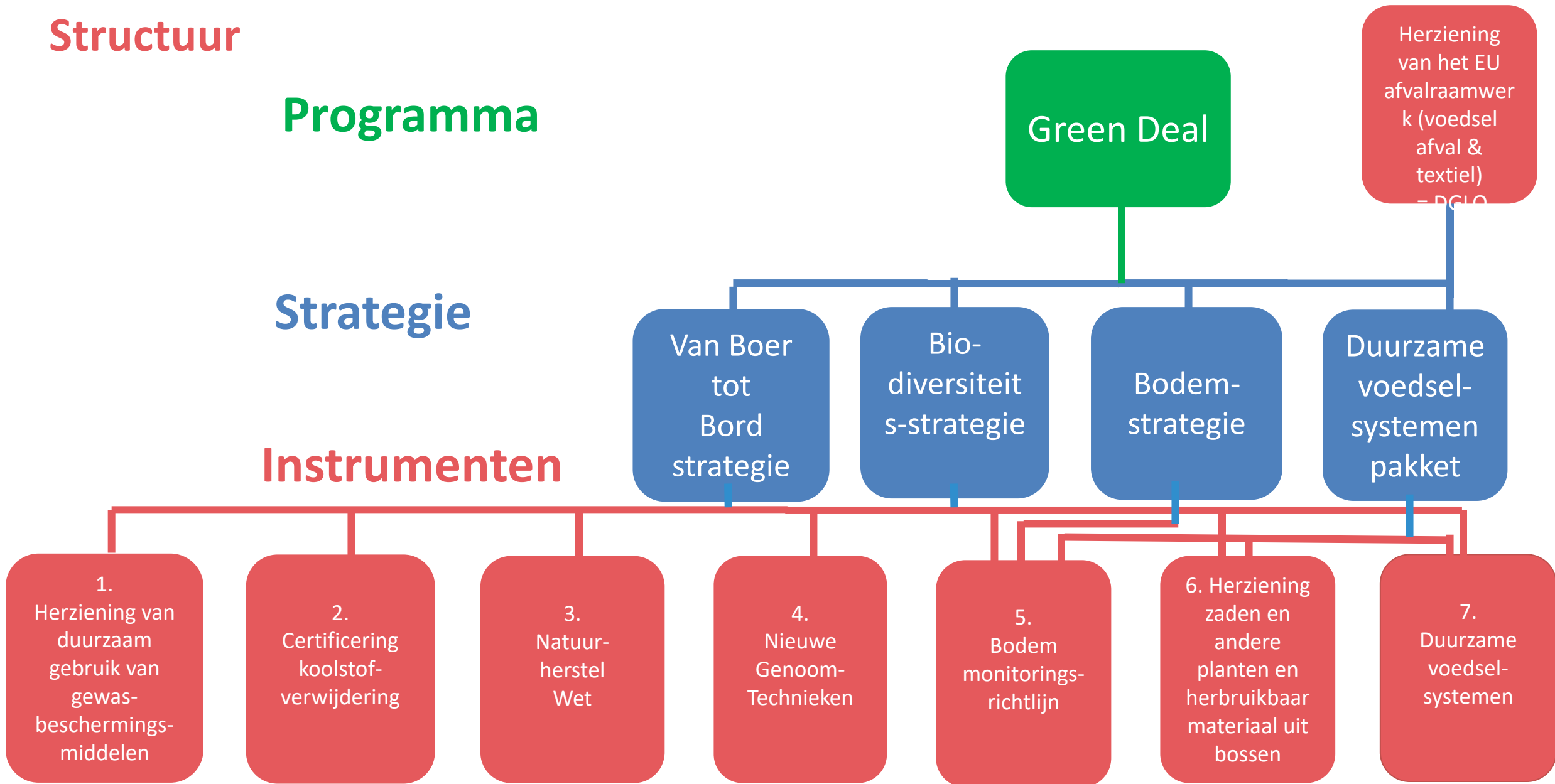
- Europa: klimaat neutraal continent

Structuur

Programma

Strategie

Instrumenten

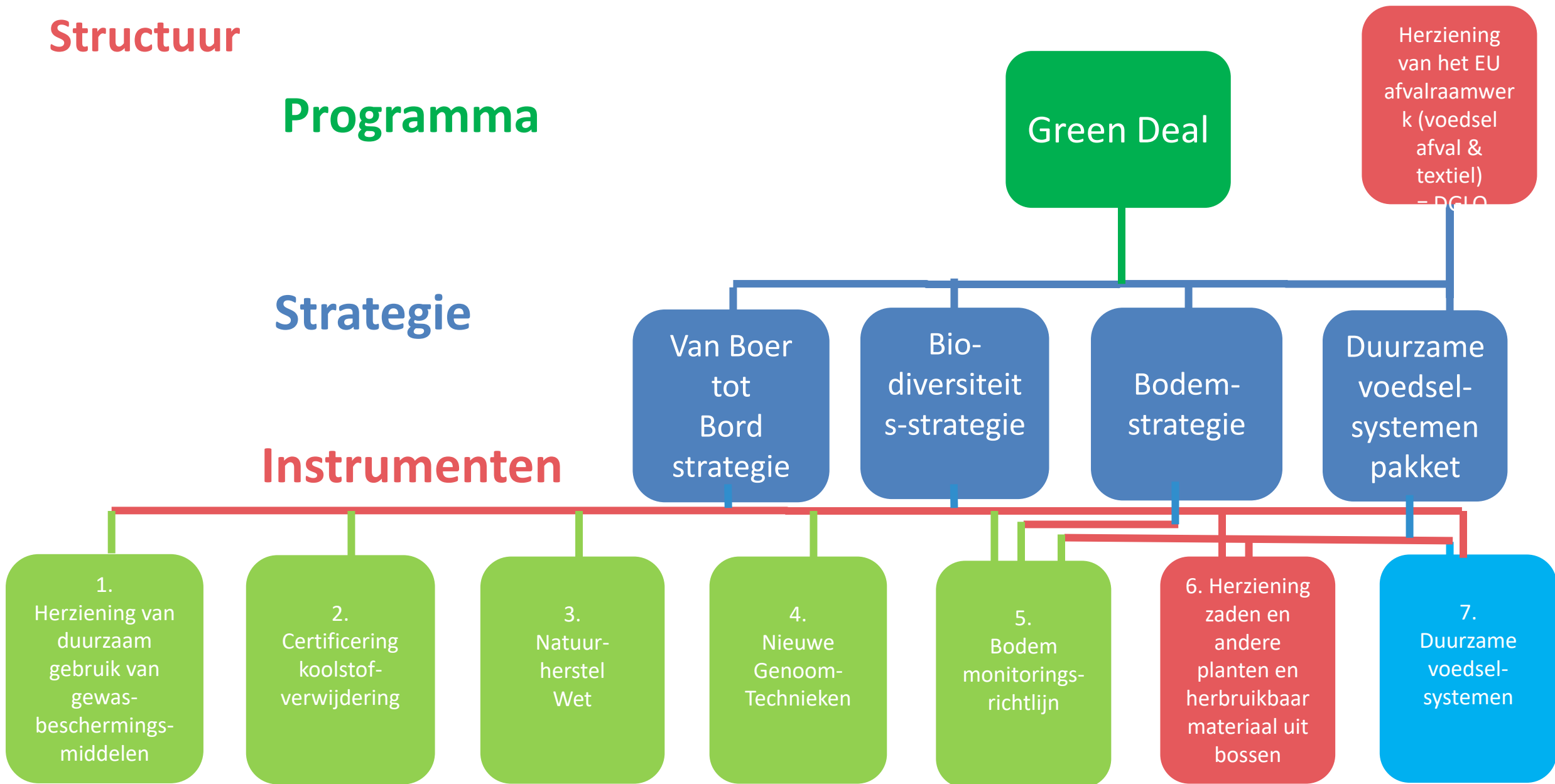

Structuur

Programma

Strategie

Instrumenten

Beleidsbeïnvloeding – Verordening Natuurherstel

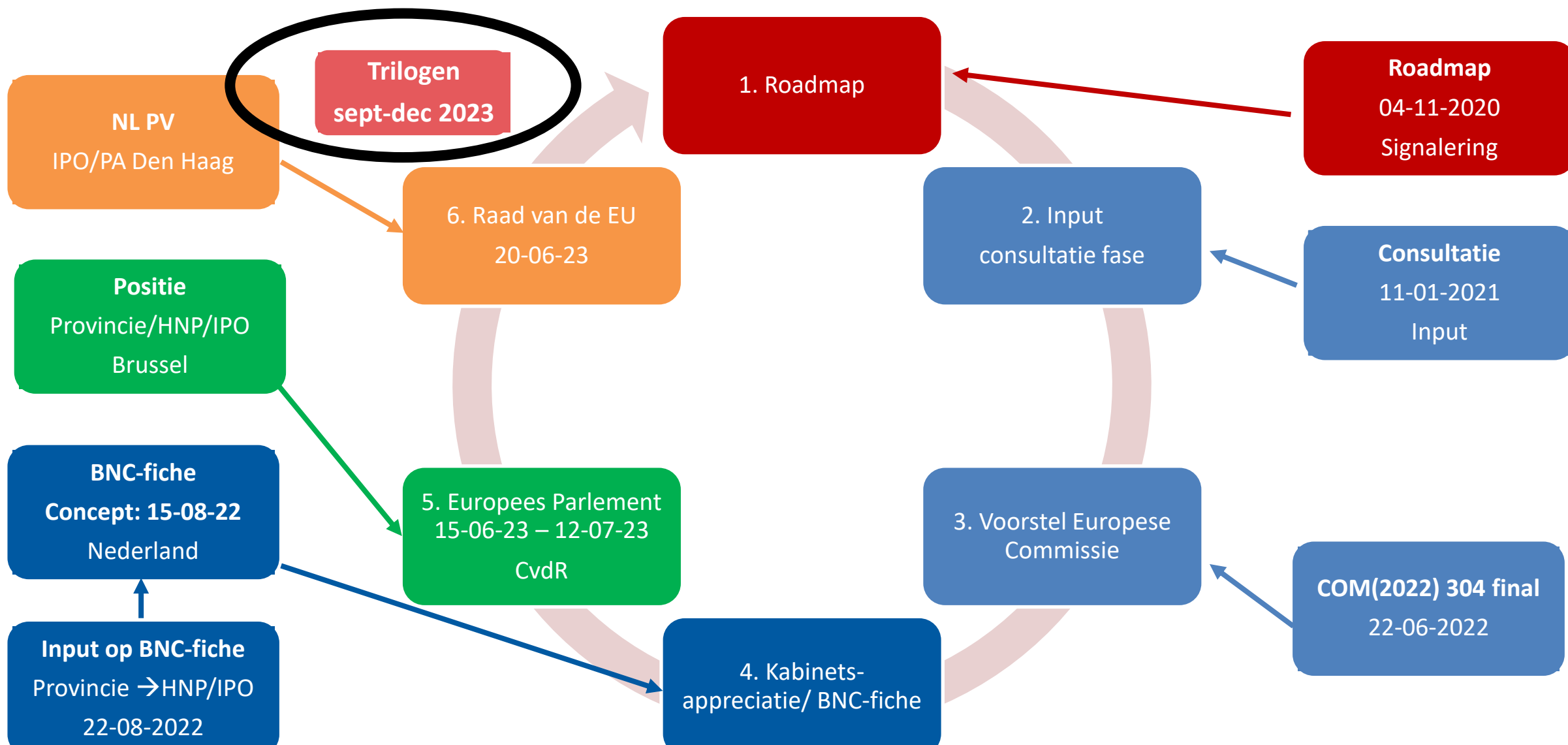
Context:

- 80 procent van alle leefgebieden in slechte staat
- Verdwijnen plant- en diersoorten in hoog tempo en ecosystemen in slechte staat
- Uniek voorstel eerste natuurwet met **bindende doelstellingen** voor binnen en buiten Natura 2000-gebieden
- Binnen twee jaar na bekrachtiging van de wet natuurherstelplannen indienen
- 100 miljard euro beschikbaar (lopende EU-meerjarenbegroting tot en met 2027)

Doelen voorstel Europees Natuurherstel:

- Leefgebieden herstellen (2030 → 20% | 2040 → 60% | 2050 → 90%)
- Landbouwgrond meer biodiversiteit en steden vergroenen
- Aantal bestuivende insecten zoals bijen en vlinders omhoog
- Zeebodems en veengronden herstellen
- Rivieren minder blokkades
- Uitbreiden van bestaande maatregelen als verwildering, herbebossing, vergroening
- Maatregelen om CO2 te verwijderen
- Verslechteringsverbod: herstelde leefgebieden van diersoorten mogen niet achteruit gaan → ook wanneer dit landbouwgrond of stedelijk gebied betreft

Beleidsbeïnvloeding – Verordening Natuurherstel

Beleidsbeïnvloeding – Verordening Natuurherstel

Input BNC-fiche:

- Zorgen omtrent de financiële haalbaarheid
- Dichtbevolkt land als NL → moeilijk de doelen te behalen
- Beperking van staatssteunregels
- Maatregelen die genomen moeten worden vinden niet plaats in de natuurgebieden maar over veel grotere gebieden erbuiten:
  - Verminderen van de emissie van stikstofverbindingen
  - Anti-verdrogingsmaatregelen
  - Beperken van de versnippering van natuurgebieden door areaaluitbreiding
- Referentie aan stikstofdossier i.r.t. toestemmingsverlening
- Het Rijk zou het voortouw moeten nemen vanwege de extra inspanningen en gevraagde uniformiteit

Beleidsbeïnvloeding – Verordening Natuurherstel

[Kabinet vreest nieuwe natuurplannen van EU, bouw mogelijk nog meer 'op slot'](#)

- NOS – 24 april 2023
- Commissie stelt dat meer dan 80 procent van de natuurgebieden in Europa in slechte staat verkeert
- Veengebieden, graslanden en duinen
- Kritiek op verslechteringsverbod voor alle natuurgebieden
- Verslechteringsverbod bestaat al voor Natura 2000-gebieden → stikstofcrisis

Beleidsbeïnvloeding – Verordening Natuurherstel

[Interview met Esther de Lange: “Natuurherstel is zwart-wit geworden. Je bent voor of tegen”](#)

- Brusselse nieuwe – 5 mei
- Voorstel volledig afgewezen (1ste keer) – te grote gevolgen
- Verslechteringsverbod kan er overal toe leiden dat andere plannen, zoals bouwprojecten, stil komen te liggen → bijv: infrastructuur nodig voor hernieuwbare energieprojecten
- Een tweede stikstofcrisis
- Meer naar het totaalplaatje kijken → Hoe kunnen we op een verantwoordelijke manier doorgaan met landbouw en bouwprojecten en tegelijkertijd de natuur beschermen?
- Terug naar de tekentafel

Beleidsbeïnvloeding – Verordening Natuurherstel

[Europese landbouwcommissie verwerpt natuurherstelwet](#)

- Agripress – 23 mei
- Signaal aan de parlementaire commissie leefmilieu → natuurherstelwet bijsturen
- Terug naar de tekentafel
- Te veel blinde vlekken en onzekerheden voor boeren
- Impactanalyse van het gecumuleerd effect van de verschillende wetgevingen:
  - natuurherstelwet
  - duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen
  - richtlijn industriële emissies
  - Dierenwelzijn
- Europese doelstellingen met maatregelen op maat van de lidstaten en boeren

- Jan Huitema: “*voorkomen stikstofcrisis 2.0*”

Beleidsbeïnvloeding – Verordening Natuurherstel

[Steun voor Timmermans' natuurherstelwet, maar het was op het nippertje](#)

- RTL nieuws – 15 juni
- Milieucommissie Europees Parlement steunt voorgestelde natuurherstelwet
- Sterk verdeeld
- 44 voor en 44 tegen verwerping → bij het staken van de stemmen wordt een verwerpingsamendement niet aangenomen
- Timmermans voorstel compromis → i.r.t. verslechteringsverbod → **resultaatverplichting** i.p.v. inspanningsverplichting
- Bas Eickhout: *“Het voorstel laat heel veel ruimte voor nationale invulling. Daarbij is natuurherstel geen natuurbescherming. De extra inspanningen zullen voor Nederland beperkt zijn en er is straks nog voldoende ruimte voor economische activiteiten”.*

Beleidsbeïnvloeding – Verordening Natuurherstel

7 juli 2023 - Verslag Milieuraad van 20 juni 2023

- Spaans voorzitterschap → doel eind 2023 akkoord met EP
- Lidstaten eens over Algemene Oriëntatie:
  - Geen kwantitatieve doelen voor stedelijke ecosystemen
  - Uiterlijk per 2040 in kaart brengen van alle habitattypen
  - Niet langer verplichten dat alle andere mariene habitattypen dan die voor Natura 2000 moeten worden hersteld
  - Verslechteringsverbod naar een inspanningsverplichting i.p.v. resultaatverplichting
  - Rekening houden met nationale omstandigheden bij het vernatten van veenweidegebieden
  - Aanvullende ruimte voor defensieprojecten en projecten voor hernieuwbare energie

Beleidsbeïnvloeding – Verordening Natuurherstel

12 juli – stemming in het Europees Parlement

[EP-leden stellen standpunt vast voor onderhandelingen met de Raad](#)

- 336 stemmen voor - 300 tegen - 13 onthoudingen
- Stemming verwerping voorstel Commissie = afgewezen (312 voor - 324 tegen – 12 onthoudingen)
- Het EP stelt:
  - Herstel van ecosystemen is van cruciaal belang voor de bestrijding van klimaatverandering en biodiversiteitsverlies
  - Vermindering risico's voedselzekerheid
  - Ontwerpwet legt geen nieuwe beschermde gebieden in de EU op
  - Nieuwe infrastructuur voor hernieuwbare energie → niet geblokkeerd → nieuw artikel → dergelijke infrastructuur zijn overwegend in het openbaar belang
  - Doelstellingen uitgesteld als er uitzonderlijke sociaaleconomische gevolgen zijn
  - 2030 → 20% herstel van alle land- en zeegebieden in de EU
- Rapporteur César Luena (SD, ES): *“De EU-natuurherstelwet is een essentieel onderdeel van de Europese Green Deal en volgt de wetenschappelijke consensus en aanbevelingen om de ecosystemen van Europa te herstellen. Boeren en vissers zullen hiervan profiteren en het zorgt voor een bewoonbare aarde voor toekomstige generaties”.*

Wat komt nog?

- Duurzame voedselsystemen
- Eiwitstrategie
- Europese Parlementsverkiezingen 6 juni 2024
- Nieuwe Europese Commissie 2024-2029
  - Klimaatadaptatie
  - Voedselzekerheid
  - Strategische autonomie in relatie tot landbouw
  - Toetreding van Oekraïne?
- MFF na 2027

Vragen voor het HNP World Café

- Hoe zien jullie de besproken ontwikkelingen vanuit de GLB-praktijk?
- Welke onderwerpen ontbreken in het huidige GLB?
- Wat zou er in het toekomstige GLB moeten zitten?
- Wat kunnen jullie betekenen voor de lobby, hoe kunnen wij jullie helpen?

Sociale media

www.nl-prov.eu

@HNPbrussel

Huis van de Nederlandse
Provincies

Nieuwsbrief

Het HNP schrijft samen met Kenniscentrum Europa decentraal elke week de **Europese Ster** – dé Europese nieuwsbrief voor decentrale overheden. Abonneer je via de HNP-website en mis niks!

CONTACT

De Europese Raad van Jonge Boeren (CEJA)

Aalt van Middendorp

GLB Studiereis Brussel 2023

Wat is CEJA?

Internationale non-profit organisatie

Opgericht in 1958 toen jonge boeren uit de zes originele Lidstaten van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS) samen een overeenkomst tekende

Wat is de missie van CEJA?

- ✓ De problemen rond **'generational renewal'** in **landbouw** onder de aandacht brengen;
- ✓ Fungeren als een **facilitator** in discussies tussen belanghebbenden in de voedselketen;
- ✓ Jonge boeren in Europa voorzien van een **platform om te netwerken.**

Wie is CEJA? De leden

33 nationale organisaties

22 EU Lidstaten, het VK, Servië

Nederland: NAJK

Wie is CEJA? **Het bestuur**

Wie is CEJA? Het Secretariaat

Beleid en
belangenbehartiging

EU Projecten

Communicatie

Beleidsmonitoring

Capacity-building

Lobbyen

The Road to Sustainability Programme

January
2022

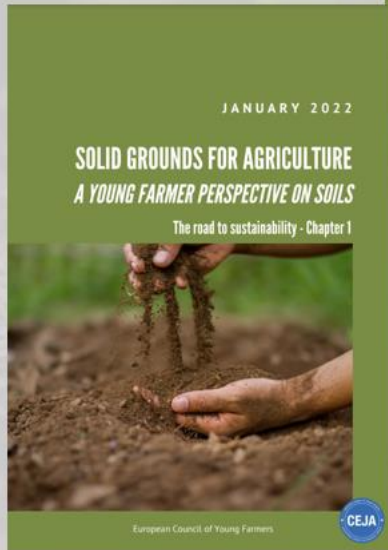
Election of the
2021 – 2023
Presidency

June
2022

December
2022

February
2023

May
2023

CAP COMMON AGRICULTURAL POLICY

Structure & governance

Lead: Peter (Presidency)
& Marion (Secretariat)

Environment & climate action

Lead: Matteo (Presidency) & Aalt (Secretariat)

Farm economics & social inclusion

Lead: Katharina, Matteo (Presidency) & Sébastien (Secretariat)

Young Farmers instruments

Lead: Rudolfs, Elisabeth (Presidency)
& Sébastien (Secretariat)

Political Statement on Food Systems

Lead: Elisabeth
Support: Peter (Presidency)
& Aalt (Secretariat)

TASKFORCES: NATURE, BIODIVERSITY & WATER MANAGEMENT

Nature and Biodiversity

Lead: Matteo & Elisabeth (Presidency) - Support: Aalt (Secretariat)

Water Management

Lead: Katharina & Matteo (Presidency) - Support: Aalt (Secretariat)

EU elections

Manifesto - EU elections

Lead: Rudolfs (Presidency)
Support: Sébastien (Secretariat)

EU - Projecten

Land Stories

Communicatie #FarmHer

Double the Ambition

Facebook: CEJA Young Farmers

Twitter: @_CEJA_

Instagram: @ceja_youngfarmers

LinkedIn: CEJA Young Farmers

Website: www.ceja.eu

Bureau Brussel

GLB Studiereis

29-09-2023

Introductie Europese dossiers

KRW prioritaire stoffen

Duurzaam gebruik gewasbeschermingsmiddelen

Inhoudsopgave

1. Wat doet Bureau Brussel op hoofdlijnen?
2. Wat zijn de (huidige) plannen van de Europese Commissie?
Wat zijn de relevante dossiers voor de waterschappen?
3. Hoe gaan de processen in Brussel?
4. Aan welke lobbyactiviteiten kan men dan denken?
5. Introductie Europese dossiers
  - Kaderrichtlijn Water (KRW) Prioritaire stoffenlijsten (EQSD/GWD)
  - Duurzaam gebruik gewasbeschermingsmiddelen

Wat doet UvW in Brussel?

UvW en Bureau Brussel: 2/3 lobbyisten, samen met Vewin

Wat:

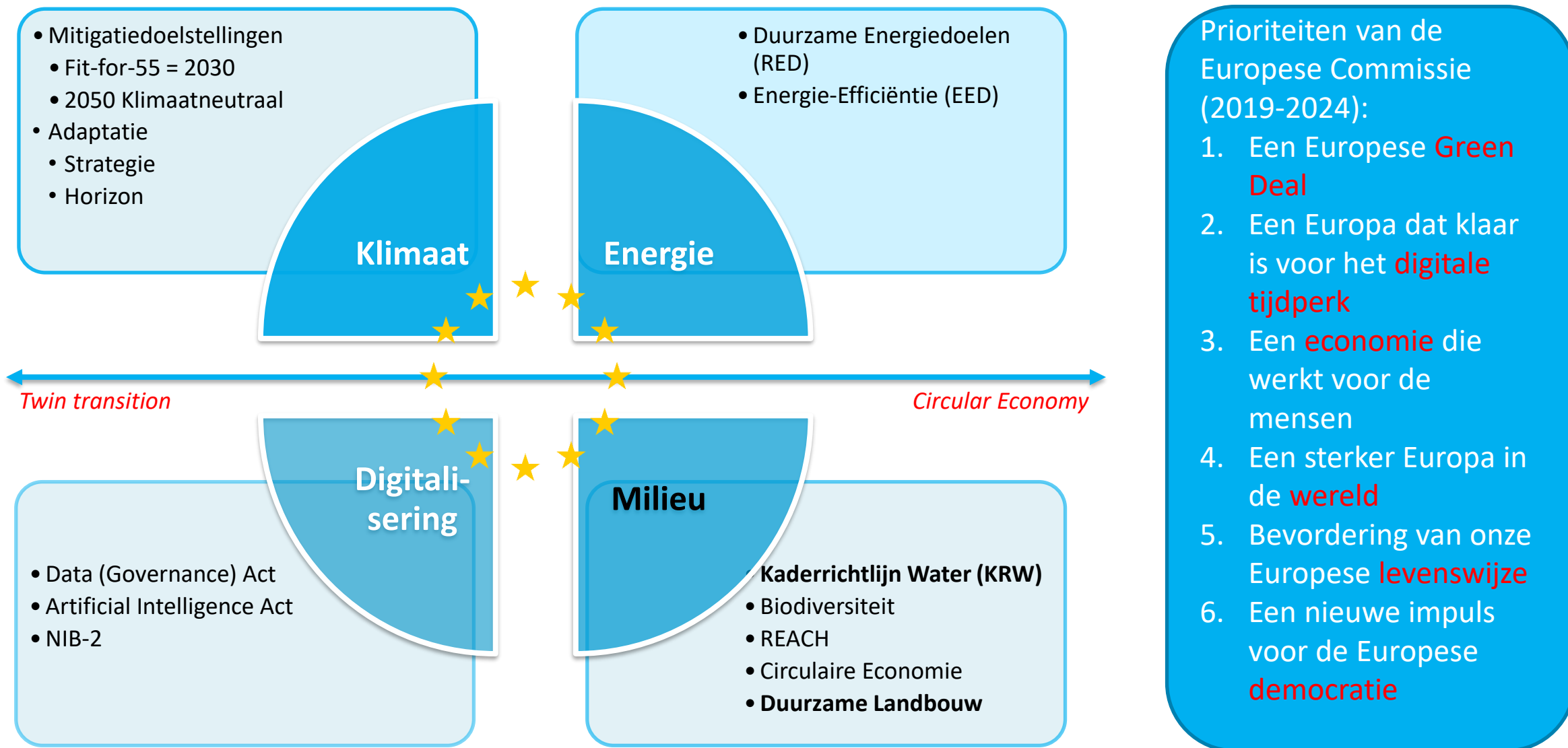
- Signaleren
- Agenderen
- Etaleren
- Beïnvloeden

Wie:

- EU instellingen (EC, RAAD, EP)
- EU waterkoepels zoals Eureau & SGI Europe
- Van NL naar Brussel én van Brussel naar NL

Het Europese speelveld

A new Circular Economy Action Plan

Biodiversity Strategy for 2030

- Strategy on the sustainable use of chemicals
- Clean Air and Water Action Plans

Transition to a Circular Economy

A zero pollution Europe

Preserving Europe's natural capital

Farm to Fork

Farm to Fork Strategy

- TBD with the commissioner-designate

Sustainable Transport

The transformation of agriculture and rural areas

- Vision for Inclusive Rural Areas
- Africa Europe agenda

- Revising 2030 Climate targets
- Extending ETS
- Climate Pact
- Climate Law
- Carbon Border Tax

Achieving Climate Neutrality

Towards a modernised and simplified CAP

CAP reform proposal

- Review Energy Legislation
- European Framework for gas
- Review Energy Taxation directive

Clean, Reliable and Affordable energy

Financing the transition

- European Investment Bank as European Climate Bank
- Sustainable Europe Investment Plan
- Green Financing Strategy
- Mainstreaming climate transition and sustainability in the MFF

Leave no one behind (Just Transition)

- Just Transition Instrument, including the Just Transition Fund
- Mainstreaming the Just Transition in the MFF

Relevante dossiers

Hoofddossiers/Directe link water		Digitalisering	
Kader richtlijn Water (UvW - Vewin)		Artificial Intelligence Act	Gepubliceerd 04/21
<i>Prioritaire stoffenlijsten (EQS/GWD)</i>	26/10/22 - Voorstel gepubliceerd	Data Act	Gepubliceerd 23/03/22
<i>Zwemwaterrichtlijn (UvW)</i>	Q1 2022 - Evaluatieproces gaande, afronding gepland	Cyber Resilience Act	Gepubliceerd 15/09/22
<i>Nitraatrichtlijn</i>	28/09/2022 - Uitzonderingspositie Nederland beëindigd	Gigabit Infrastructure Act	
<i>Afvalwaterhergebruik</i>	implementatiefase / groundwater recharge	Cyber solidarity Act	
Richtlijn Overstromingsrisico (UvW)		Richtlijn Weerbaarheid van Kritieke Entiteiten	
Richtlijn Stedelijk Afvalwater (UvW - Vewin)	26/10/22 - publicatie	Herziening NIB-richtlijn	
<i>Slibrichtlijn</i>	Q1 2023 - Verwachte publicatie van evaluatie	INSPIRE-richtlijn	Verwachte publicatie Q4 2022, Herzieningsvoorstel
Aanbesteden/Concessierichtlijn (Vewin)	Q4 2022 - Rapport over uitzonderingspositie wordt verwacht		
Drinkwaterrichtlijn (Vewin)		Financien	
Milieu/Waterkwaliteit		EU fondsen (UvW)	Op dit moment geen ontwikkelingen
Natuurherstelwet	Gepubliceerd 23/03/22	Economic Governance (UvW)	
Duurzaam Gebruik Gewasbeschermingsmiddelen	Gepubliceerd 22/06/22	Taxonomy4 2nd Delegated act	Gepubliceerd 22/06/20 - Delegated act 5/04/2023
Industriële Emissies richtlijn	Gepubliceerd 05/04/22	Stabiliteits & GroeiPact (SGP)	Verwachte publicatie eind april 2023
CLP verordening	Gepubliceerd 20/09/22	<i>Rapportage</i>	
Pharmaceutical	Gepubliceerd op 28/04/2023	Corporate Sustainability Reporting Directive/CSRD	
PFAS	Restrictievoorstel	Corporate sustainability due diligence/CSDD (VEWIN)	Gepubliceerd 23/02/22
REACH	Verwacht publicatie Q4 2023	Klimaat	
Nutrient Management Action Plan	Verwachte publicatie Q4 2022	Richtlijn Energie-Efficiëntie	Gepubliceerd 14/07/21
Bodemgezondheidswet	Verwachte publicatie Q2 2023	Richtlijn Hernieuwbare Energie	Gepubliceerd 14/07/21
EU Fertilizers plan		Klimaatadaptatie	Klimaatadaptatie strategie uit 2020
Circulaire economie			
Critical Raw Materials Act	Gepubliceerd 14/03/2023		
Net zero industry Act	Gepubliceerd 16/03/2023		
Circulaire economie pakket	Gepubliceerd 30/11/2022 -Circulaire Economie Pakket II		

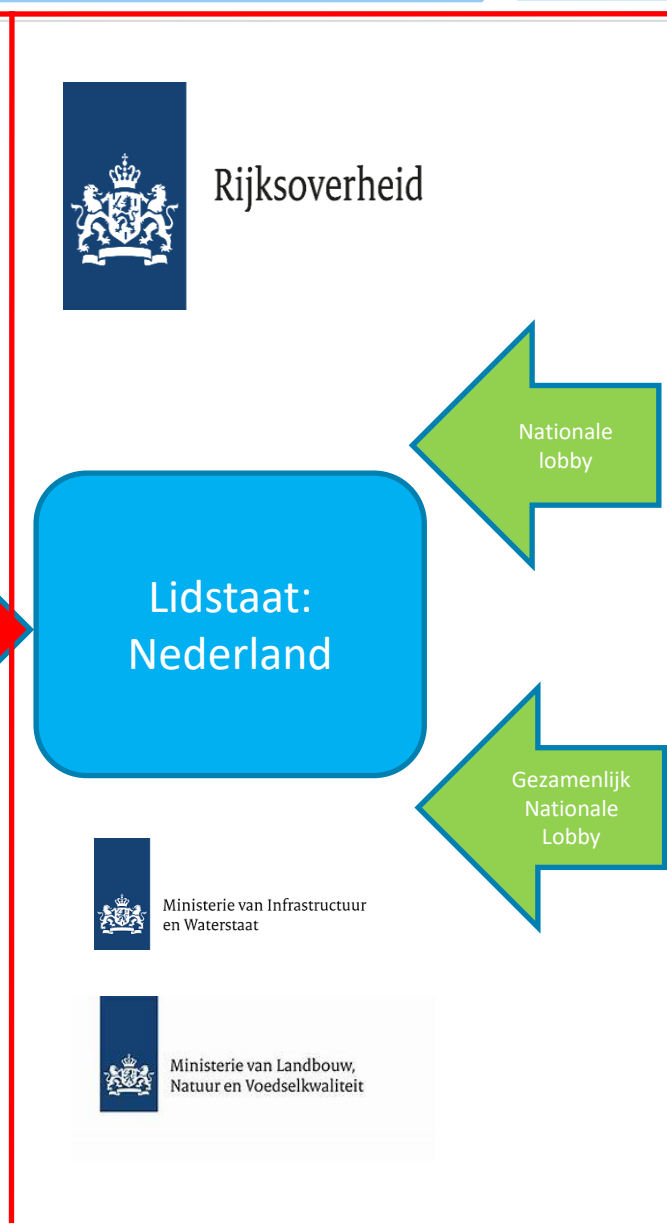
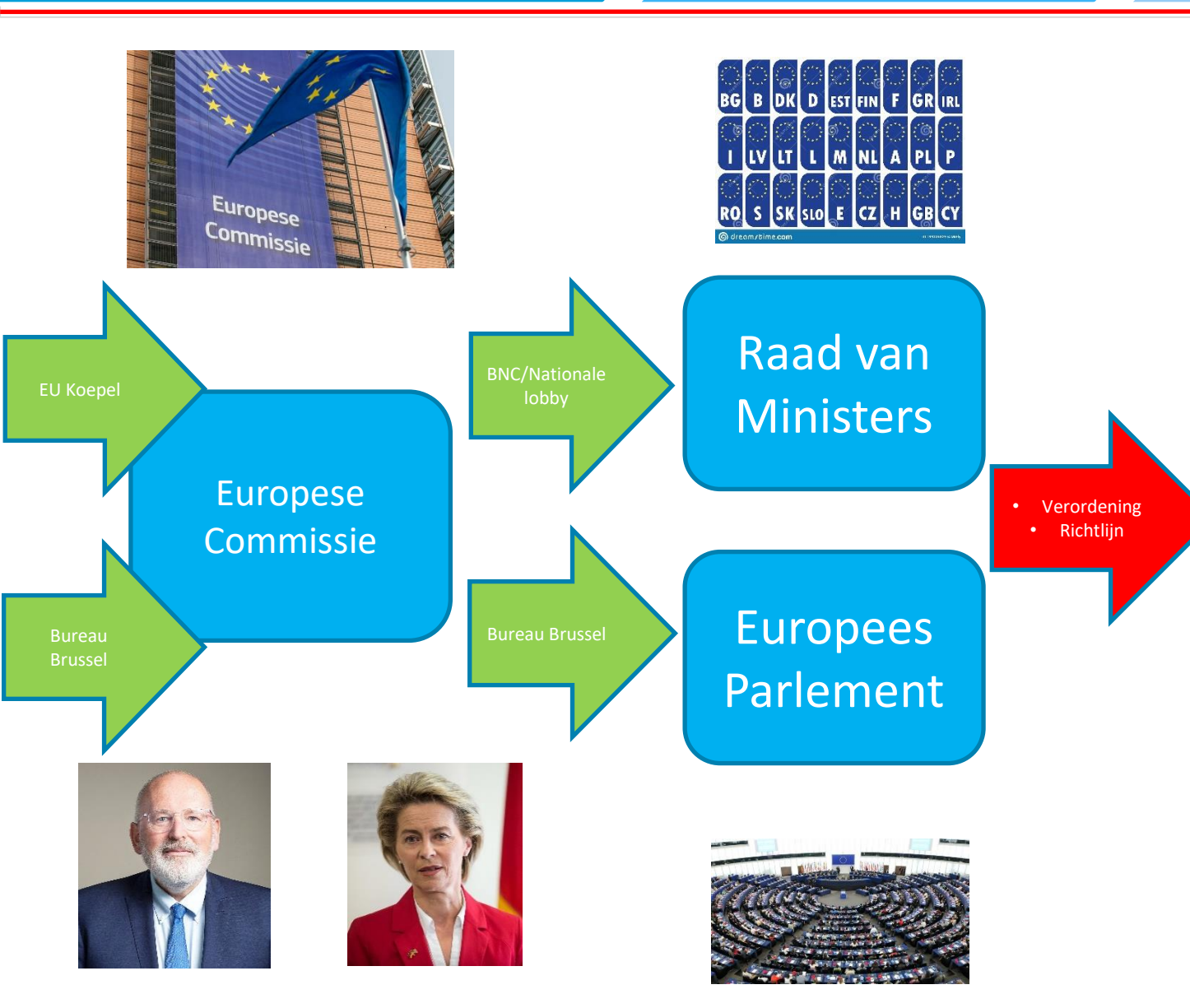
Werkplan

Context i.r.t. de oorlog in Oekraïne:
Energie/voedselzekerheid/EU competitievermogen

Actueel & werkplan

1. Richtlijn Stedelijk Afvalwater
2. Lijst prioritaire stoffen (KRW: EQS & GWD)
3. Chemische stoffenwetgeving (CLP/REACH)
4. Natuurherstel
5. Bodemgezondheidswet
6. Duurzaam gebruik gewasbeschermingsmiddelen
7. Klimaat en Energie
8. Circulaire Economie
9. Digitalisering en Cybersecurity

Werkzaamheden Lobby - Bureau Brussel

Vroeg stadium actie richting EC:

- DG ENV, DG CLIMA, DG AGRI
- Consultaties voeden
- Expertmeetings bijwonen
- Werkbezoeken
- Netwerken

Contact EP:

- Lobbygesprekken met MEPS én medewerkers
- Position papers en amenderingsuggesties
- Input voor schriftelijke vragen en debatinterventies
- Werkbezoeken
- Jaarlijks waterdiner Straatsburg

Lobby via koepels voor meer impact:

- Water Lobbygroep en vakcommissies EurEau
- Watertaskforce SGI Europe
- Position papers en actie van EU koepels voeden
- Namens koepels optreden

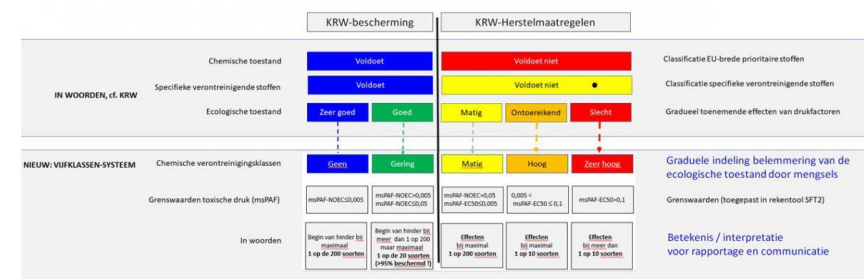
NL'se EU bubbel:

- Permanente Vertegenwoordiging bij de EU
- Holland House
- Samenwerken met VNG en IPO
- VNO-NCW
- Goed samenwerken met Haagse collega's om via TK lobby de NL'se inzet in Brussel te bepalen

KRW - Prioritaire stoffenlijsten (EQSD/GWD)

Inhoud:

- KRW zelf wordt niet herzien, EC scherp op implementatie lidstaten.
- Wel herziening dochterrichtlijnen KRW
  - **Updaten van lijsten prioritaire stoffen** voor Oppervlakte-, & Grondwater
- Directe link met chemische KRW toestand.
- **Punten van aandacht:**
  - Strengere standaarden & toevoegingen aan de lijst: PFAS, medicijnresten, pesticiden
  - Monitoren en actie bij normoverschrijdingen: lastig voor aquifer recharge
  - Polluter pays: maar hoe zit dat voor monitoring?

Processen:

- Behandelingsfase in volle gang (EP en Raad)
  - EP heeft gestemd over positie.
  - Gestage voortgang in de Raad – behandeling door experts.
- Implementatiedeadline voor oppervlaktewater valt onder huidige KRW doelstellingen (2x uitstel).
  - Gevolgen voor de haalbaarheid?
- Implementatiedeadline voor grondwater is 2033.

Duurzaam Gebruik Gewasbeschermingsmiddelen

Inhoud:

- Agrarische sector → Impact van gewasbeschermingsmiddelen op het milieu verminderen. Nu een verordening
- **Voorgestelde doel:** 50% reductie in gebruik en risico toepassing gewasbeschermingsmiddelen
- Directe link met waterkwaliteit: prioritaire stoffenlijsten
  - Stoffen komen in het oppervlaktewater en grondwater terecht → KRW doelen
- **Punten van aandacht:** kansen voor de lobby
  - Sensitieve gebieden: wat valt hier in Nederland onder?
  - Glyphosaat: zal dit opnieuw toegelaten worden?
  - NGTs: voorstel voor een nieuwe verordening
  - EPR: oppassen voor afwenteling (bijv. voor kosten monitoring)

Processen:

- **Verzoek Raad:** Nieuwe impact analyse → 5 juli gepresenteerd
  - Uiteindelijk standpunt Raad nog onzeker.
- **Europees Parlement** → concept rapport door rapporteur → Stemming Oktober
  - Twee commissies betrokken: AGRI (stemt 9/10) & ENVI (stemt 24/10)
  - Hele uiteenlopende standpunten en posities in politieke fracties.

Om over na te praten

KRW prioritaire stoffenlijsten & Duurzaam gebruik gewasbeschermingsmiddelen:

Centrale vraag:

Hoe zorgen we voor een integrale aanpak in Europese wetgeving maar ook in de vertaling naar de praktijk?

Dank voor uw aandacht!
Zijn er nog vragen?

EEB
European
Environmental
Bureau

Working on EU agri-food policies as an NGO

2nd February 2023

Célia Nyssens-James

What issues do we focus on?

The EEB is Europe's largest network of environmental citizens' organisations

Our 180 members from 38 countries have more than 30 million individual supporters.

We have over 40 years of EU environmental policy expertise.

Our work areas

Climate

Nature

Circular
Economy

Economic
Transition

European
Institutions and
Governance

Global and
Regional
Policies

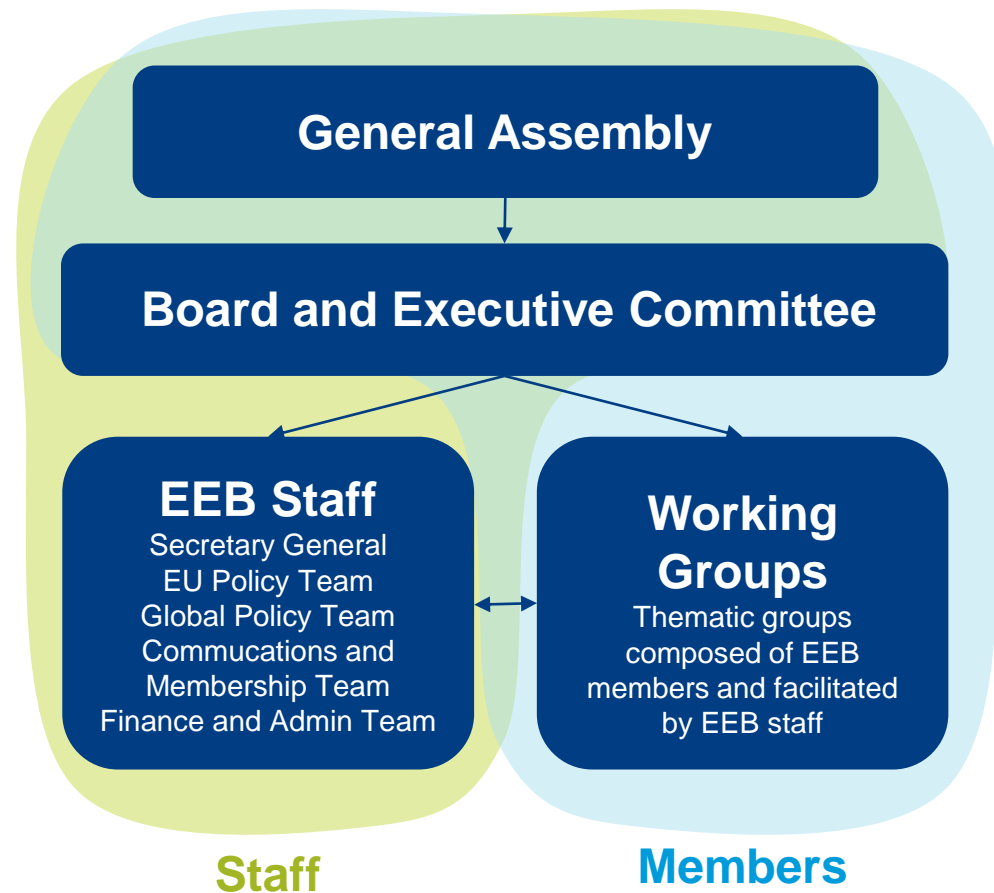

Health
and
Environment

Environmental
Law and
Justice

How do we work with our members?

Our members are integral to the EEB at every level

from composing the content of EEB's policy proposals, to advocating our positions in Europe and beyond, to the governance of the organisation itself.

Coalition building in Brussels

We are a founding member of the EU Food Policy Coalition and of the Green 10

Who are we?

Agri-food team

CÉLIA NYSSENS

*Policy Manager for
Agriculture and Food
Systems*

LAURA HILDT

*Senior Strategic Litigation
Officer*

ISABEL PALIOTTA

*Policy Officer for Sustainable
Food Systems*

SOPHIA CAIATI

*Associate Policy Officer for
Agriculture*

ROBERTO TALENTI

*Intern Researcher for
Agriculture and Food
Systems*

**SAMANTHA
IBBOTT**

*Communications Officer for
Agriculture and Food*

BEN SNELSON

*Associate Communications
Officer for Agriculture and
Food*

Our agri-food work

EU action on Sustainable Food Systems

(F2F Strategy, SFS Law, consumption-side policies)

Greener agricultural policies

(CAP, fertilisers)

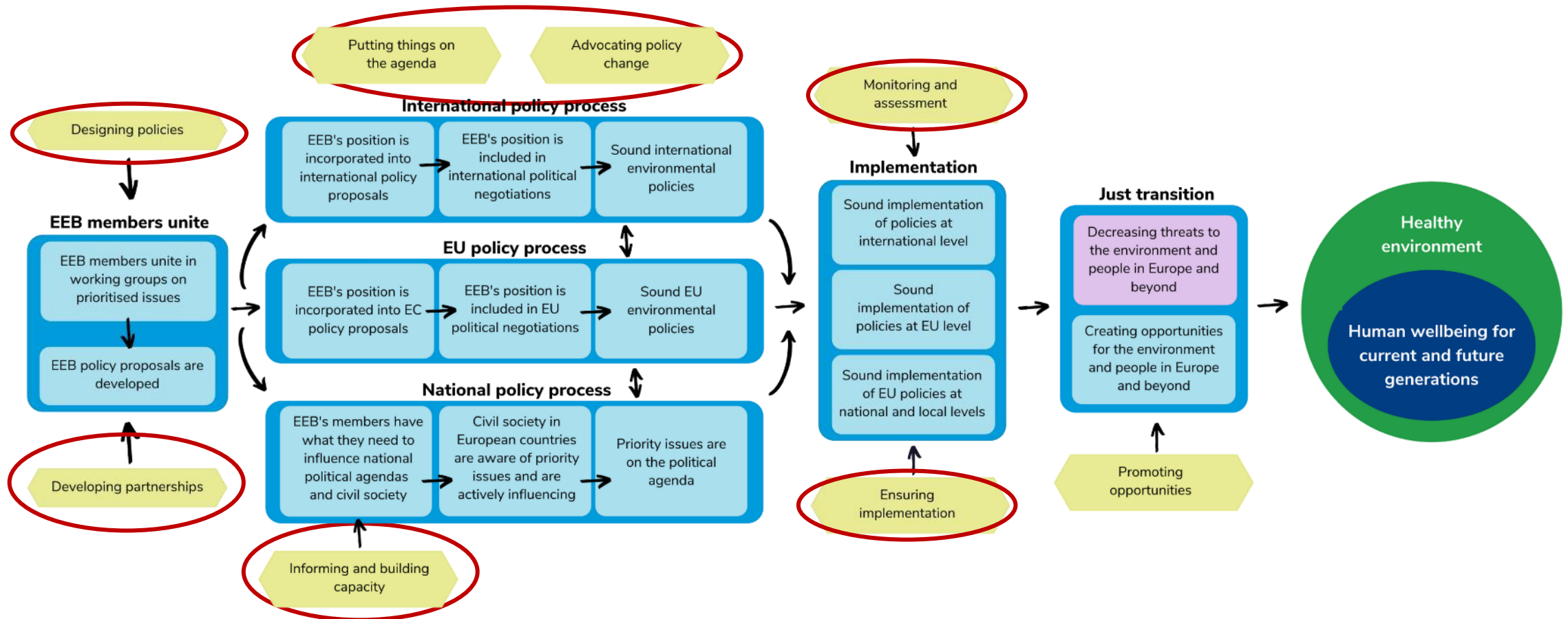
Climate action in agriculture

(carbon farming, agriculture-related climate policy)

How we deliver change

Our vision

A better future where people and nature thrive together.

- Agroecological farming is the norm
- Public money supports and rewards actions for a healthier society
- The farming sector is diversified and more resilient
- The rural economy is inclusive, fair, and attractive to new generations
- EU agriculture is the basis of healthy, seasonal, more plant-based and locally-grounded diets

Our vision for EU farm policy

1. Investing fully in the transition
2. Ending untargeted or harmful subsidies
3. Establishing a just transition mechanism and fair conditions for farmers
4. Focusing on performance and accountability
5. Setting a new sustainable food system governance
6. Shifting approach to risk management: from coping to preventing
7. Supporting a more transparent and digital administration

Proposed theme for discussion

How can a Just Transition be ensured while phasing out farm income support payments (*i.e.* basic income support and coupled support)?

EEB European
Environmental
Bureau

eeb.org

Thanks for listening!

Keep in touch

 eeb@eeb.org

 [@Green_Europe](https://twitter.com/Green_Europe)

 [@EuropeanEnvironmentalBureau](https://www.facebook.com/EuropeanEnvironmentalBureau)

The EEB gratefully acknowledges the financial support from the LIFE Programme of the European Union. This communication reflects the organizers' views and does not commit the donors.

Impressie

World Café European Environmental Bureau

- Belangrijk discussiepunt het doorberekenen van de echte prijs van voedsel aan de klant, dus zonder een subsidiesysteem (primaire sector) zoals nu gehanteerd wordt. Het wordt dan wel lastiger voor de lagere sociale klassen om voedsel te kunnen betalen hetgeen een verdere tweedeling tot gevolg kan hebben. Er werd geopperd om met voedselbonnen te werken (enkel te gebruiken voor de supermarkt). Andere deelnemers vonden het geen probleem dat ons voedsel gesubsidieerd wordt.
- Veel landbouwgrond in NL wordt gebruikt voor het kweken van voedsel van dieren die in het buitenland staan. Dit werd als onwenselijk ervaren.
- Velen willen een eiwittransitie (meer plantaardig eten). Hier kleven minder nadelen aan in vergelijking met vlees.
- Als je een landbouwtransitie wilt doen dan moet dat zorgvuldig aangepakt worden en alle individuele aspecten meegerekend worden. Aan een knop draaien werkt niet, alles hangt met elkaar samen. Voor een individu heel moeilijk om overzicht te krijgen. Geheel is erg complex.

EEB (just transition)

- Voor boeren en anderen moet heel goed duidelijk gemaakt worden wat het doel van maatregelen is. Dit moet over een langere periode gaan zodat boeren niet met onzekerheden te maken hebben.
- Mbt Doelgericht. Geef boeren de opdracht een bepaald doel te halen. De weg ernaar toe (methode) willen ze zelf kunnen bepalen.
- Transitie moet; in de sector bestaat het besef dat de huidige situatie 'onhoudbaar' is. Transitie is een langzaam schuivend proces; dat is niet in 5 jaar al gereed. Wat is de visie van de overheid als het gaat om deze transitie? Er bestaan tal van beelden over waar we heen willen.
- De deelnemers hechtten veel waarde aan de combinatie van doelgericht en gebiedsgericht werken. Mbt gebiedsgericht werken: veel kennis lokaal, boeren en bewoners meer betrokken, alle gebieden zijn verschillend van elkaar, is niet vanuit een centraal punt vanuit Europa (i. e. Brussel) te overzien.
- Er is een spanningsveld tussen de welwillendheid in de sector enerzijds en de praktische obstakels anderzijds.
- Op welk niveau voer je het constructieve gesprek over het GLB? Doe je dat als beleidsmakers onderling? Of moet je boeren al eerder in het proces en intensiever betrekken?
- Houd meer rekening met de tussenlagen; de boer zit met emotie in zijn bedrijf. Gaat soms al generaties lang; deze emotionele betrokkenheid heeft impact. En anderzijds is er de rol van de consument; wat gaat die moeten inleveren voor de transitie?
- Houd rekening met de gedane investeringen van de groep koplopers.
- R'-tjes zijn slechts een papieren wijsheid; de praktijk is weerbarstiger. Is geen heilige graal.
- Geef meer ruimte voor gebiedsgerichte aanpak; drempelwaarde verschilt per gebied. En hoe borg je doelen per gebied?
- Het is goed dat de overheid subsidies geeft; principe wie betaalt bepaalt. Andersom geldt dat ook. Vinger in de pap om sturing te houden.
- Transitie raakt hele bevolking; er is een spanningsveld door de gevolgen van hogere voedselprijzen.
- De huidige verdienmodellen staan een transitie in de weg.
- Begin met tegengaan verspilling.
- Wat is de invloed van een transitie op de wereldwijde concurrentie? En in het verlengde daarvan: hoe handhaaf je een gelijk speelveld?
- Er bestaat een complexiteit aan technologische en economische dilemma's.
- Hele voedselsysteem moet veranderen; sectorale interventies zijn noodzakelijk. Wrik niet aan de positie van de boeren.
- Kwaliteit wordt steeds belangrijker; geldt ook voor voedsel. Op veel vlakken klopt de prijsverdeling (verdienmodel) boeren niet.

World Café CEJA

European council for young farmers

Onderwerp: Generational renewal – Bedrijfsovername

- 3 hoofdproblemen geïdentificeerd:
  - **Toegang tot land**
  - **Toegang tot financiën**
  - **Rurale ontwikkeling**
- Onderliggende problemen:
  - Rendement op vermogen
  - Concurrentie op grond: bijvoorbeeld opkomst van zonnepanelen op landbouwgrond
- Mogelijke oplossingen:
  - Verbinden van generaties:
  - Nationale grondbank – voorrang voor jongeren
  - Tinder voor boeren – jonge boeren aan oude boeren matchen voor bedrijfsovername

- Stimuleringsmaatregelen:
  - Subsidie op jonge arbeiders
  - Coöperatieven
  - Duurzaamheidsinvesteringen voor pacht (land verbetering voorwaarden, lengte van pacht, etc.)
  - Fiscale voordelen
- Educatie:
  - Financiële instituties meenemen in duurzaamheid transitie
  - Scholen/universiteiten meer op duurzaamheid – verbeteren aantrekkelijkheid/toekomst
  - Aantrekkelijkheid/imago van platteland verbeteren

WorldCafé UvW

- Link naar prioritaire stoffen en duurzaam gebruik gbm – Unie van Waterschappen (glb en waterkwaliteit)
  - Werkzame stoffen van gewasbeschermingsmiddelen zijn onderdeel van de prioritaire stoffenlijst. Prioritaire stoffenlijst bevat veel meer stoffen. Veel stoffen uit de stoffenlijst komen via de rioolwaterzuiveringsinstallaties in oppervlaktewater terecht. Bij gewasbeschermingsmiddelen is dat niet het geval: meestal rechtstreeks via uit- en afspoeling van perceel en erf. Via bronaanpak of doelsturing aanpakken? Bronaanpak is erg lastig bij gbm, nu via doelaanpak.
- Welke interventies/ maatregelen hebben vanuit GLB invloed op waterkwaliteit:
  - Conditionaliteiten, denk aan de bufferstroken – stroken langs sloten die niet mogen worden bespoten en bemest
  - Eco-regeling (wellicht strokenteelt als een eco-activiteit? – IPM integrated pest management – greppel langs slootkant om first flush op te vangen)
  - Kennisoverdracht/ bewustwording (studiegroepen – adviseurs). Als voorbeeld werd ook zelf meten op je eigen bedrijf genoemd, bv via EIP.
  - Productieve en niet productieve investeringen Of robotisering – fysieke investering waarmee herbicide gebruik kan worden teruggedrongen
  - Gebiedsgerichte aanpak

- Een opzetten van een risicofonds voor voorlopers om bij te sturen (bij te dragen) als het een proef/ opzet o.i.d. misgaat?
- Innovatie:
  - bv het aanleggen van een collectieve zuivering – idee in Groningen. Idee is dat water vanuit akkerbouwgebieden opgevangen wordt en vervolgens via een collectieve zuivering (helofytenveld) gezuiverd wordt.
  - Plantgezondheid – weerbare gewassen veredelen - oergewassen
- Meer geld naar innovatie!

WorldCafé HNP

We hebben gesproken over hoe de HNP-werkgroep Agrofood en de aanwezigen van de regiegroep GLB in betere synergie kunnen werken. Een aantal voorstellen zijn bijvoorbeeld dat HPN-werkgroepleden aansluiting vinden bij het interprovinciale coördinatieoverleg (ICO-GLB). Daarnaast kunnen de HNP-collega's makkelijk best practices verzamelen uit andere Europese lidstaten en deze delen met hun provinciale collega's of andere geïnteresseerden vanuit de regiegroep GLB. Voorbeelden van challenges en best practices kunnen zeer leerzaam zijn. Tot slot zou het helpen als soms HNP stukken m.b.t. het GLB gedeeld kunnen worden. Dit kan via het IPO aangezien daar collega's toegang hebben tot de interne Teamsomgeving.

Tot slot zijn er uitdagingen geconstateerd. Eén uitdaging in het huidige GLB en wat beter kan voor het nieuwe GLB is dat de wetgeving en het instrumentarium integraler kan. EU-wetgeving loopt niet altijd gelijk met het bruikbare instrumentarium in Nederland. Daarnaast kan er een connectie gelegd worden tussen het GLB en de NPLG in Nederland.

- * Aansluiten HNP werkgroep Agrifood en interprovinciaal coördinatieoverleg (ICO – GLB)
- * Integraliteit wetgeving en instrumentarium; EU à LNV
- * Uitvoering en beleid -> vertraging
- * Eerder bewegen / voorsorteren, voordat het op papier staat
- * Uitwisseling Europese ervaringen andere landen: 'best practices'
- * VNG betrokkenheid (Ruimtelijke Ordening)
- * Gebiedsgericht in het GLB -> input vanuit de regio, zoals fieldlab en collectieven ANLb
- * Gebruik voorbeelden/pijnpunten vanuit Leader programma (Slovenië is 1 Leader-gebied)
- * GLB & NPLG connectie
- * HNP stukken toegankelijkheid, afstemming IPO
- * Farm2Form (F2F) vertaling in GLB

Research & Innovation with EU Programs - Horizon Europe

Dr. Suraj Jamge

Suraj.jamge@rvo.nl

Advisor & National Contact Point

Cluster 6- Agri-Food & BioEconomy

Sustainable Development Goals

European Green Deal

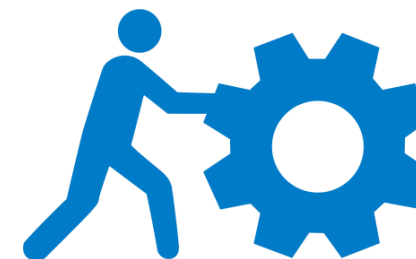
Key European strategies

- EU Biodiversity Strategy for 2030
- Circular Economy Action Plan
- EU Industrial Strategy
- Bioeconomy Strategy
- EU Forest Strategy
- Blue Growth Strategy
- Chemicals Strategy for Sustainability
- EU Plastics Strategy
- EU climate policy
- Common Agricultural Policy
- Common Fisheries Policy
- EU General Food Law
- Birds Directive + Habitats directive
- Pollinators Initiative
- Soil Thematic Strategy
- EU Water Framework Directive Maritime Policy
- EU Arctic Policy

EU programmes to stimulate R&I supporting the Green Deal

Idea/research

test/demo

investments/scale up

Horizon Europe

Interreg

CEF / TEN-T

LIFE

Innovation Fund

€ 95.5 billion
2021-2027

HORIZON EUROPE

Excellent Science

Research
Infrastructures

Global Challenges

- Health
- Culture, Creativity and Inclusive Society
- Civil Security for Society
- Digital, Industry, Space
- Climate, Energy, Mobility
- Food, Bioeconomy, Natural Resources, Agriculture and Environment

Joint Research Centre

Innovative Europe

European Innovation
Ecosystems

Widening participation & ERA

€ 55 billion

2021-2027

Pillar 2

Global Challenges

- Health
- Culture, Creativity and Inclusive Society
- Civil Security for Society
- Digital, Industry, Space
- Climate, Energy, Mobility
- Food, Bioeconomy, Natural Resources, Agriculture and Environment

Joint Research Centre

Focus on impact!

- ‘Top down’ topics: what is your solution to the problem?
- Research and innovation activities
- Consortia consisting of:
  - Companies
  - Knowledge institutes
  - Universities
  - End-users
  - Governmental organisations
  - Non-profit organisations
  - .....

Types of Projects

Type of action	Number of partners*	Technology Rediness Level	Funding
Research and Innovation Action (research and possibly demonstrate)	≥3	TRL 3-5	100%
Innovation Action (demonstrate, pilot, marktreplication)	≥3	TRL 5-7	70% (non-profit 100%)
Coordination and Support Action	1 (mostly more)	NA	100%

*At least one partner from a Member State

*At least two in different Member state or Associated Countries

€ 1.4 billion
2023-2024

CLUSTER 6
IT'S DESTINATIONS
&
OPPORTUNITIES

Cluster 6 destinations

The Cluster 6 Work Programme is divided into seven different 'destinations':

DESTINATIONS	
	Biodiversity and ecosystem services (BIODIV)
	Fair, healthy and environment-friendly food systems from primary production to consumption (FARM2FORK)
	Circular economy and bioeconomy sectors (CircBio)
	Clean environment and zero pollution (ZEROPOLLUTION)
	Land, ocean and water for climate action (CLIMATE)
	Resilient, inclusive, healthy and green rural, coastal and urban communities (COMMUNITIES)
	Innovative governance, environmental observations and digital solutions in support of the Green Deal (GOVERNANCE)

Destination 1: BIODIV

Biodiversity is back on a path to recovery, and ecosystems and their services are preserved and sustainably restored on land, inland water and at sea through improved knowledge and innovation.

Biodiversity and ecosystem services

Adopting nature based solutions

Better understanding and enhancing ecosystem services

Reducing biodiversity loss (invasive species, bycatch, diverse cropping)

Conservation of natural environment

Economics of biodiversity

**2024
Calls**

111 Million

12 Topics

22nd Feb

Destination 2: FARM₂FORK

Fair, healthy, safe, climate- and environment-friendly, sustainable and resilient food systems from primary production to consumption, ensuring food and nutrition security for all within planetary boundaries in the EU and globally.

Fair, healthy and environment-friendly food systems from primary production to consumption

Sustainable food/livestock systems

Improving yield of organic cropping systems

Food safety / resilient food systems

Reducing food waste

Tackling plant pests

**2024
Calls**

164 Million

18 Topics

22nd Feb

Destination 3: CIRC BIO

Achieving sustainable and circular management and use of natural resources, as well as prevention and removal of pollution, unlocking the full potential and benefits of the circular economy

Circular economy and bioeconomy sectors

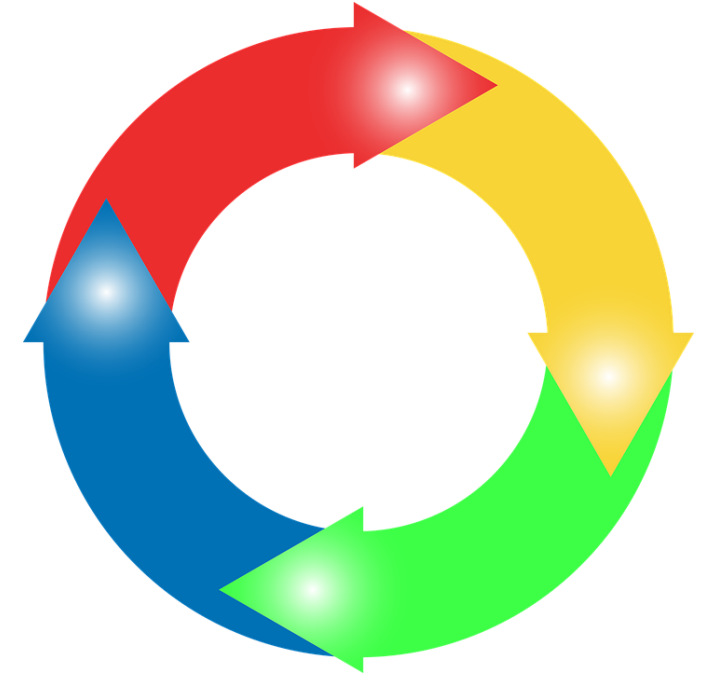
Stimulating bio-based solutions

Symbiosis for bio-based industrial ecosystems

(Blue) biotechnology applications

Business models to stimulate the bioeconomy

Circular solutions for textiles/plastics/furniture/electronics

**2024
Calls**

147 Million

16 Topics

22nd Feb

Destination 4: ZEROPOLLUTION

Halting and eliminating pollution to guarantee clean and healthy soils, air, fresh and marine water for all and ensure a sustainable and circular management and use of natural resources

Clean environment and zero pollution

Water availability & quality

Optimisation of manure application

Recovering fertilisation products

Assessment and monitoring of emerging pollutants

**2024
Calls**

61 Million

5 Topics

21st Feb

Destination 5: CLIMATE

Climate action on land, including forestland, grassland, cropland and wetland, ocean and water

Land, ocean and water for climate action

Restoring carbon and biodiversity rich ecosystems

Fossil-energy dependence in agriculture

Climate smart farming

Alternative water resources

Improving irrigation practices

Paludiculture

**2024
Calls**

75 Million

7 Topics

22nd Feb

Destination 6: COMMUNITIES

Resilient, inclusive, just, healthy and green rural, coastal and urban communities

Resilient, inclusive, healthy and green rural, coastal and urban communities

Enhancing social inclusion in rural areas and rural-urban synergies

Community participation and empowerment

Inclusive ways to communicate and implement urban food system transformation

Climate-neutral rural communities

**2024
Calls**

37 Million

5 Topics

22nd Feb

Destination 7: GOVERNANCE

Innovative governance models enabling sustainability and resilience through use of new knowledge, digital solutions and environmental observations

Innovative governance, environmental observations and digital solutions in support of the Green Deal

Nudging (farmers) towards sustainable behaviour

Integrated assessment of biomass demands

Citizen science (environmental monitoring)

Digitalisation of agriculture (livestock tracking, robotics, early plant health detection etc.)

**2024
Calls**

110 Million

12 Topics

28th Feb

Why **participate** in Cluster 6 ?

- › Access to knowledge
- › Collaboration with new partners
- › Access to innovations, customers and markets
- › Visibility and reputation
- › EU Funding

SYNERGIES WITH CAP : INTERACTIVE INNOVATION MODEL

Multi-actor projects

Research and practice co-creating solutions

Multi actor approach:

- researchers
- farmers / farmers' groups and associations
- foresters / foresters' groups and associations
- aquaculture producers
- fishers / fishers' groups and associations
- advisors
- food and bioeconomy businesses
- other businesses
- consumer associations
- local communities
- citizens
- civil society organisations including NGOs
- government representatives

44% Call topics
>40% Budget

Thematic networks
Compiling knowledge and solutions ready for practice.

Advisory networks

Connecting advisors across the EU.

Enhancing human capital and boosting innovation systems under Horizon 2020 and Horizon Europe

CORDIS search keywords

multi-actor approach, thematic networks, advisory networks, operational groups, AKIS, EIP-AGRI, interactive innovation

Nb of projects

52 Horizon 2020
34 Horizon Europe

EU contribution

€ 135 million
€ 158 million

Figures comprise Horizon 2020 Societal Challenges 2 and Horizon Europe Cluster 6 projects, including Work Programme 2023-2024 expected projects / Selection of a few projects logos

EUROPEAN UNION

EU MISSIONS

SOIL DEAL FOR EUROPE

100 living labs and lighthouses to lead the transition towards healthy soils by 2030

#EUmissions #HorizonEU #MissionSoil

RVO Support

- **Orientation**

- Infodays
- Guidance during one-on-one meetings

- **Advice**

- Feedback on project idea/consortium
- Review of project proposal
- Legal/financial

- **Training**

- Basics
- How to prepare
- Impact!
- Legal / Financial

- **Networking**

- EU network
- Partner search
- International match-making & missions

- **EC liaison**

- ‘Klankbord-groepen’
- Identify R&D priorities
- Link with policy makers

Thank you!
Questions?

Cluster 6 Food, Bioeconomy, Agriculture

Saske.hoving@rvo.nl

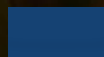
Suraj.jamge@rvo.nl

Cluster 6 Natural Resources, Environment

Alexander.vandorssen@rvo.nl

General cluster 6

Horizon.cluster6@rvo.nl

Aanvullingen

RVO:

EU CAP Network 2024 Horizon Europe flyer is placed below which is limited to and focusing on Agri, forestry and rural communities calls: https://eu-cap-network.ec.europa.eu/sites/default/files/publications/2023-09/EUCAPNetwork_Brochure_Funding-opportunities-under-Horizon-Europe-Calls2024_o.pdf

LNV (Jan van Esch):

Binnen het Horizon Europe onderzoeksprogramma is ruimte voor zgn partnerschappen. Dit zijn samenwerking tussen lidstaten en Europese Commissie op een aantal thema's.

Daarbij bepalen (en financieren) de lidstaten samen een onderzoeksagenda (De Commissie zorgt voor 'Co-funding').

In 2024 starten 3 partnerschappen: [agro-ecology \(met living labs\)](#), animal health and welfare, foodsystems.

Nederland financiert resp. 1,1, en 2 miljoen euro per jaar (voor 5 jaar).

Partnerschap Agriculture of Data (1 mio/jaar) was afgewezen en wordt volgend jaar opnieuw ingediend.

Wrap Up GLB Studiereis Brussel 2023

HUIS VAN DE **NEDERLANDSE**
PROVINCIES

Medegefinancierd door
de Europese Unie

Wat vond je van 't bezoek!

Leuk en leerzaam
&
goed georganiseerd
bedankt!

Fantastische
manier
om te
netwerken!

Grote verscheiden-
heid aan informatie
laat zien hoe veel
er op dit vlak
gebruikt. Ook dat
is erg leerzaam
om te zien

Afwisseling met
discussie groepen
erg fijn, zowel
voor info uit-
wisselen / verdiepen
als voor het uit-
breiden van netwerk

Omgeving
& kernpunt
discussie
heel

Ernaar
toekomst
Onder

Vragen welke
contacten er tussen
onze provincie en
Brussel zijn

meer
fisse
luist
in
HNP

Leuk en leerzaam
en relevant
Goed om te weten
wanneer en hoe in
te stringen op Ektropen
Goede inhoud ook!

Bezetting, goede
vragen en ruimte
voor netwerken

Aansluit bij
geprovincie Nederland

Overleg met
Carla over
Doelstelling/KPI's
Workshop in
Brussel